

DEGEBERGA BY

Samlade fakta om Degeberga by omkring 1812

Sammanställda år 2003 av:
Torsten Nilson, Lund
Karl-Erik Eklundh, Malmö

Degeberga år 1812

Detta år var på många sätt ett händelserikt år. I *Europa* pågick krig, och mot slutet av året gick i Ryssland Napoleons stora armé sin förintelse till mötes.

I *Sverige* rustade man för fullt sedan den nyligen valde tronföljaren Carl Johan i Åbo ingått ett hemligt fördrag med den ryske tsaren Alexander om deltagande i kriget mot Napoleon (mot löfte om att som ersättning för det förlorade Finland få Norge).

I *Skåne* fortsatte organiserandet av två indelta infanteriregementen och antagandet av förstärkningsmanskap till dessa.

I *Degeberga* gick man kanske och oroade sig för de förändringar dett pågående enskiftet av Degeberga kyrkby skulle innebära. Året innan hade ägaren till "Widsköfle"- godset – Baron Christian Barnekow – den 21 febr. 1811 ansökt att få genomfört en "Enskiftesutbrytning" i Degeberga kyrkby, där han var ägare till 8 jordbruksfastigheter. För att förbereda skiftet gav landshövding Axel Gabriel De La Gardie den 5 mars kommissionslantmätaren Th. Jönsson i uppdrag att på "Charta affatta", uppmäta och taxera ägorna i Degeberga by. Kopor av kartan – som finns på Lantmäteriverket i Gävle – är med några förändringar införda här på sidan 2 och 3.

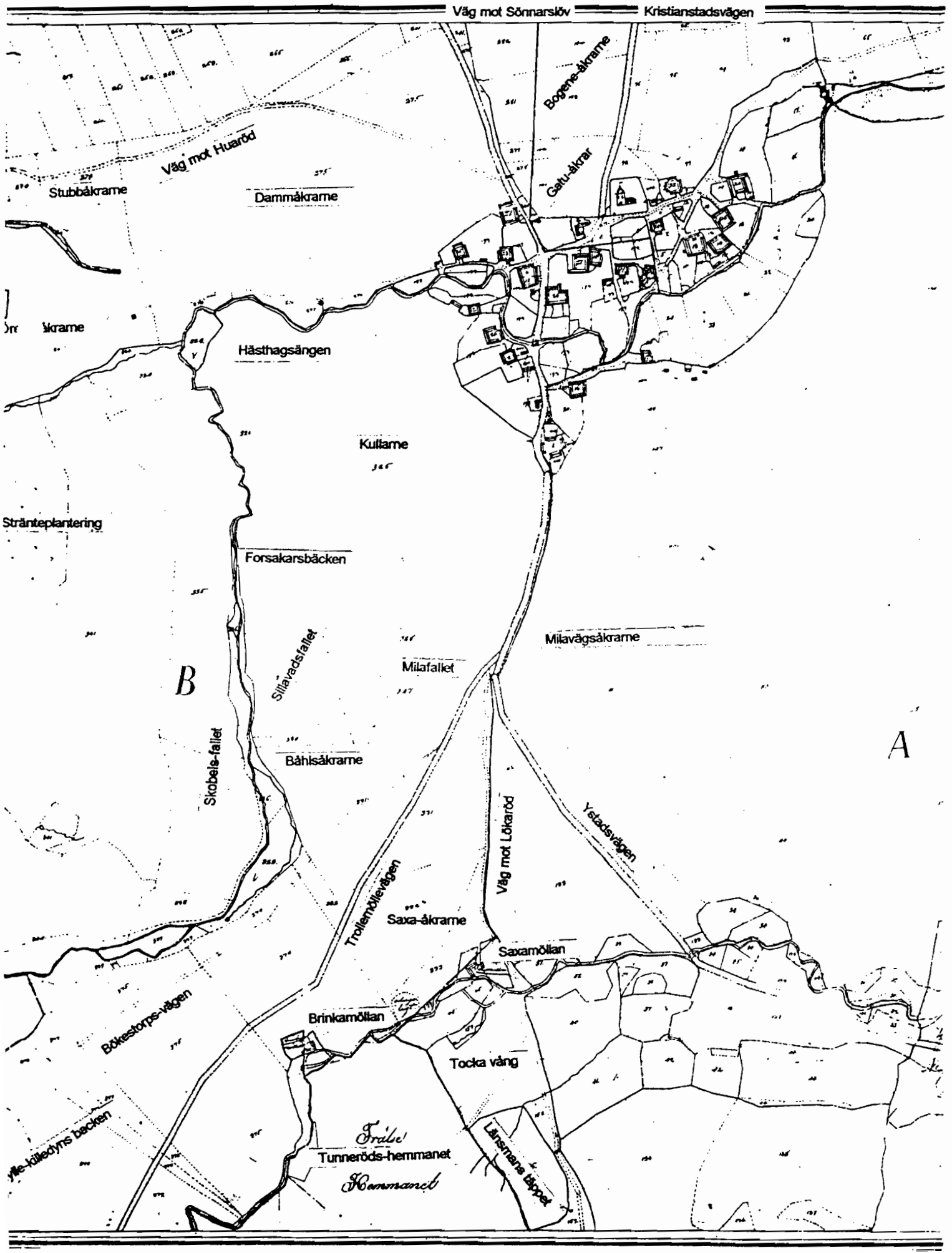
Presentation av kyrkbyn

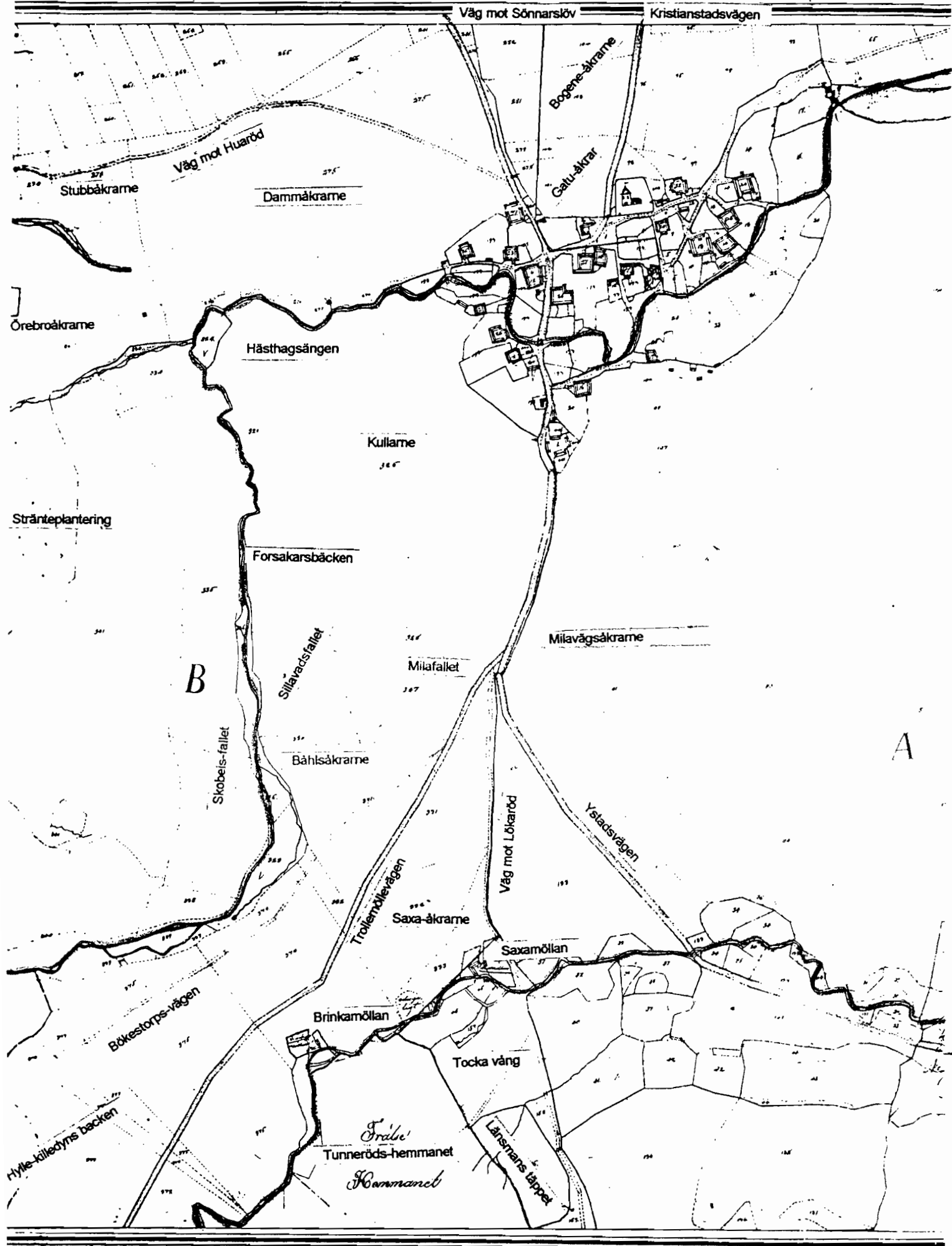
På kartan har gårdar och gatehus försetts med sina rätta och ursprungliga nummer – det som tilldelas dem då numreringsarbetet genomfördes 1684. Av kartan framgår att några gårdar inte finns på den plats, där de ursprungligen borde ha legat. Sålunda ligger inte hemmanet nr 23 mellan gårdarna med nr 22 och 24, utan i stället ett stycke sydväst om kyrkan. Någon förklaring till detta har inte påträffats. Hemmanet nr 16, som ursprungligen låg strax söder om kyrkan, uppfördes – sedan det lagts i aska vid en brand i november 1771 – på en ledig plats söder om Forsakarsbäcken. Här låg då redan hemmanet nr 19, där bonden och pottmakaren Hans Rask vid mitten av 1600-talet hade sin verksamhet. Den skarpa krök bäcken här gjorde kallades också för potttekroken.¹ Hemmanet nr 20, som brann ner till grunden den 20 oktober 1784 uppfördes också på annan plats i byn.

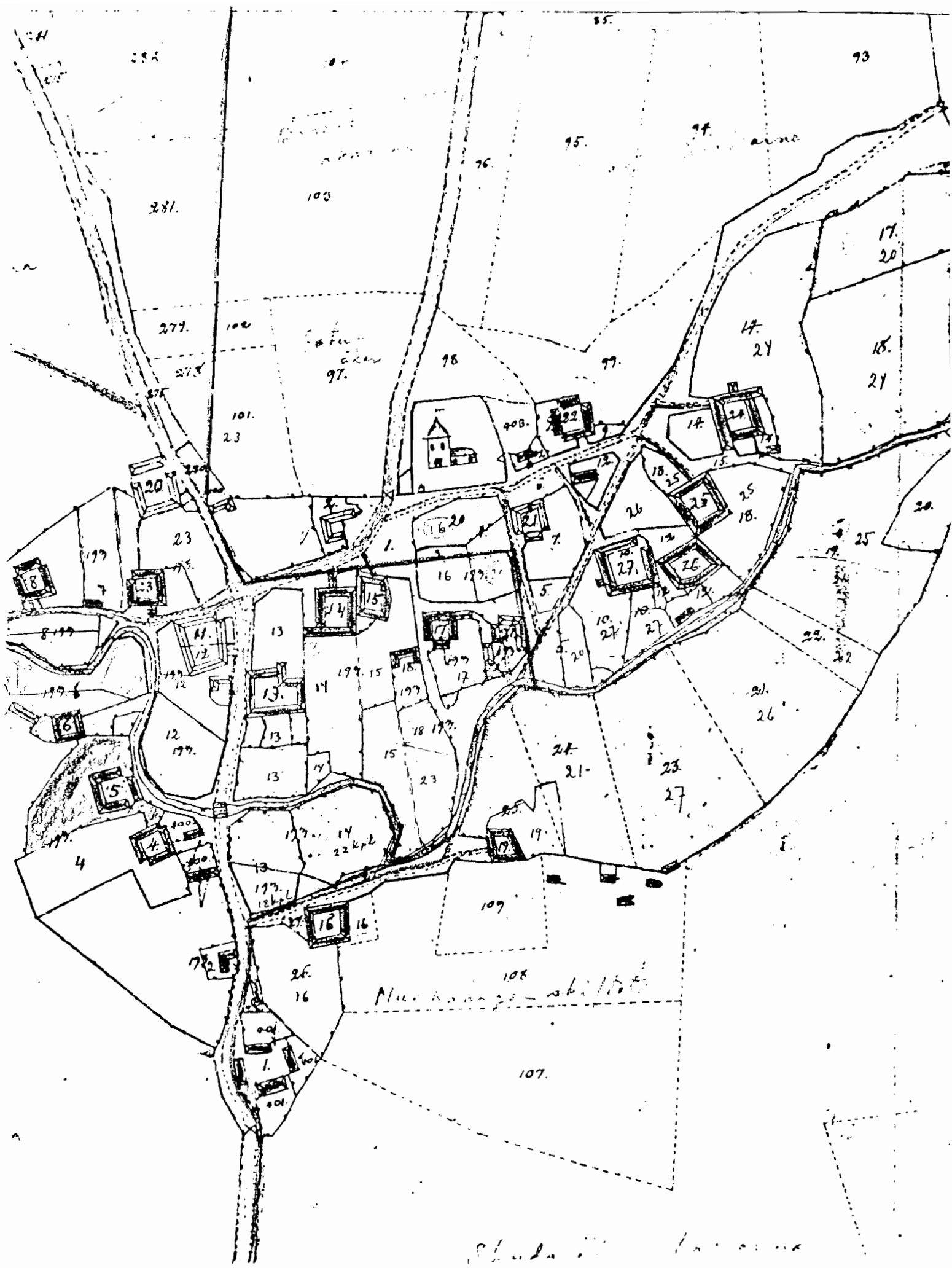
Bland byns 27 stycken numrerade fastigheter fanns 19 hemman med mantalssatt jord. Dessutom fanns två mindre jordbruk "fästan" med nr 17 och "klockarbohlen" nr 18. Övriga 6 nr betecknas som numrerade gatehus (1, 2, 3, 7, 9 och 10). I byn fanns också ett antal onumrerade gatehus. Vi kan på kartan finna en grupp sådana, ostsydost om nr 19 i det område som nu går under namnet Munkahage. Längst i söder med nr 1 finner vi gästgivaregården, uppbyggd omkring år 1700 av kronolänsmannen Friedrich Hummel, på platsen för den gamla bykrogen. I ett onumrerat gatehus omedelbart öster om kyrkan låg skolan och öster om denna ett annexhemman (nr 22) till kyrkoherdebostället i Vittskövle.

Av byns övriga gårdar ingick nr 15, 26 och 27 i rusthållet nr 56 i Livkompaniet av Skånska Carabiniär Regimentet (f.d. Södra Skånska kavalleriregementet). Detta innebar att åboarna på dessa gårdar gemensamt skulle underhålla en ryttare med häst, vapen och annan utrustning. Som bostad disponerade ryttaren ett ryttartorp, beläget i "Hägnade Böket", ett 120 tunnland stort område med gräns i väster mot Bökestorp och liggande mellan Bökestorpsvägen i söder och Forsakarsbäcken i norr. Hägnaböket tillhörde sedan "urminnes tider" hemmanen 26 och 27, vilka bildats genom delning av den byns enda skattegård. Av byns övriga hemman ingick nr 4, 12 och 25 i andra rusthåll. Hemmanen med nr 5, 8, 13, 14, 16, 19, 20 och 24 var "utsockne frälse" under Vittskövle, samt 6 och 21 dito dito under Maltesholm. Frälsehemman ingick inte i rusthåll, utan "Frälset" underhöll i stället s.k. adelsryttare som tillhörde ett kompani av Adelsfanan (ett av svenska adeln på grund av rusttjänstskyldigheten uppsatt regemente).

¹ Nu försvunnen då Forsakarsbäcken rätades år 1937.

Bebyggelse på byns utmark

1. Hägnade Bök

En målande beskrivning av detta område finner vi i det protokoll som upprättades vid Lagmanssyn den 9 och 10 nov. 1759:

"Hela denna Parcken eller Hägnade Bök inneslutes af följande råmärken; på Norra sidan är en faselig djup dæld, med en ström där under kallad Forsakar till hwilcken på Norra sidan dehls Degeberga Bys ägor och dehls Bårlycka (bör vara Borråkra) Byens marck tillstöter. På Västra sidan är åter en annan mindre bäck som löper ifrån Söder till Norr och faller in i Forsakar, benemd Skiljebäck, hwilcken åtskilljer Hägnade Bök ifrån tillstötande grannens Rusthållets Böke-storps ägor, men på Södra och Östra sidorna gör vägen mäst skillnad som löper mellan Bökestorp och Degeberga, till dess Rågängen Öster till andra backen wiker ifrån vägen och går ut till Forsakar."

På området låg vid denna tid:

"2^{ne} stycken hus Byggde med ansenlige intagor af Åker och Äng, dett ena huset kallas Skräddarehuset, beläggit åt Norra sidan, och dett andra åt Södra sidan heter Ramnakulla, hwaraf Åboerne på N° 26 och 27 efter öfwerens kommande med samma torps Åboer Åhrligen åtnjuta tolf daler silfwermynt - - -"

Vid den tidpunkt vi här behandlar, låg på området fem torp och backstugor. Bökestorpsvägen - vid vilken Ramnakullahuset låg - gick då något närmare Forsakarsbäcken (dvs. nordligare).

2. Kattakärr

Söder om Bökestorpsvägen och med gräns mot Bökestorp i väster fanns ett ca 27 tunnland stort område kallat Kattakärr. På den del av området som tillhörde och brukades av åboarna på nr 25 låg ett litet hus kallat Kattakärrs huset.

3. Skogdala

Drygt 400 m rakt söder om Kattakärrs huset och strax norr om Södra Skälback, som gör gräns mot Breinge, låg vid denna tid ett litet hus - kanske en backstuga - som i mantalslängder efter 1750 går under namnet Skog(s)dala eller Skogdalahuset. Ett ca 4 tunnland stort markområde runt huset kallas i skiftesprotokollet 1811 för Torkela äng. Den västra delen av området disponerades av hemmanen nr 25, 26 och 27, den östra av nr 5 och 8. Huset låg i gränsen.

4. Mörkavad

Nere vid Mörkavad finner vi på skifteskartan två stycken hus, vilka bägge går under namnet Mörkavadshus. Marken de ligger på tillhör och brukas av åbon på hemmanet nr 17.

5. Möllorna

Vid Mörkavadsån låg, inom Degeberga sockens gränser, 5 st. skattelagda vattenmöllor och en stamp, Furumöllan, en mölla som på 1790-talet blev ombyggd till vadmalsstamp. Längst nere i söder låg två stycken "Trollemöllor". Nedströms följde sedan Furumöllan med anor från tidigt 1500-tal och då byggd på mark som tillhörde skattegården i Degeberga by, nu de med nr 26 och 27. Så följde Brinkamöllan och Saxamöllan, bägge "frälse" under Vittskövle. Några 100-tal meter öster om den plats där Ystadsvägen korsar Mörkavadsån - som längre ner byter namn till Segeholmsån - ligger Dämmemölla. Till möllan hörde åker och äng där man - enligt jordrevningsprotokollet 1671 - kunde så bovete och råg och årligen skörde 2 lass hö. Möllan tillhörde ursprungligen åboarna på nr 26 och 27, till vilka möllaren också betalade arrende.

Norra Skälback

Hägnade Böket

Skälbackshuset

Ramnakulla-huse

Bökestorpsvägen

Bökestorp

Kattakärr

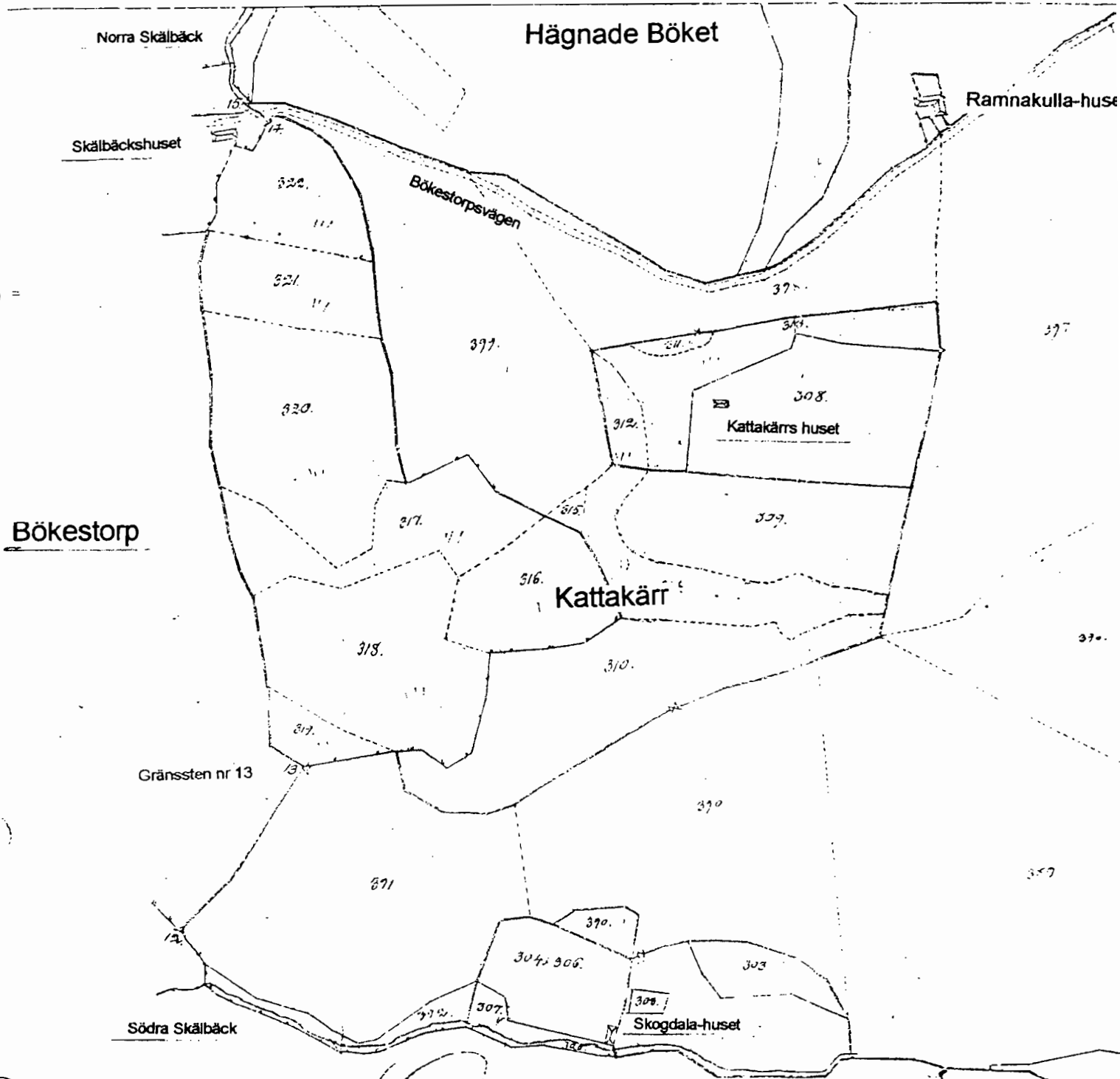
Kattakärrs huset

Gränssten nr 13

Södra Skälback

Skogdala-huset

Örebro län
Breinge

Breinge Järnåls Ågö

Breinge

Gränsen mot grannbyarna

Kyrkbyn hade gräns mot flera andra byar i den egna socknen (Borråkra, Bökestorp, Ebbaröd, Lökaröd och Norrlia), och i väster gräns mot Borrestad (i Ö. Sönnarslöv), i norr mot Eskilstorp (i Vittskövle) och i öster mot Vittskövle kyrkby. För att få fastställt gränsen mot dessa byar lät kommissionslantmätare Jönsson genom en kungörelse, som den 7 juli 1811 upplästes i Degeberga och Vittskövle kyrkor, kalla representanter för berörda byar och hemman att den 24 resp. 25 i samma månad infinna sig för att "medverka att uppgå och rörlägga rågångarna mellan Degeberga by och nästgränsande byar". Ur protokollet från förrättningen hämtar vi rörläggningen av gränsen mot byarna Lökaröd, Ebbaröd och Bökestorp:

Sedan samlingen skedd förfogade sig Förrättningsmannen och närvarande jordägare först till Rågången emot Norra Lökaröd, därest nedsattes en sten utmed den så kallade Hjeltestenen tecknad å Chartan med N° 1. Härifrån följer Rågången en stenren till en sten som nedsattes tecknad å Chartan med N° 2. Nu följer Rågången en gammal stengärdesgård till en stor sten Kärrasten kallad tecknad med N° 3. Sedermera följes återigen stengärdesgården till en sten tecknad å Chartan med N° 4, här slutar dessa ägor och Korporals Bostället Höjaröds vidtaga. – Emot Höjaröd utvisas Rågången från sistnämnde sten, och att den samma skulle följa en gammal stengärdesgård till det så kallade Harahulta huset, hvarest nedsattes en sten tecknad med N° 5 därest dessa ägor sluta och Ebbaröds taga emot.

Ifrån Ebbaröd kom tillstädes åboen Lars Månsson på N° 1 och utviste Rågången från sitnämnde märke och följer en dubbel stengärdesgård till Åen, hvarest en stor sten nedsattes tecknad med N° 6. Härifrån åt Åen i söder 39 alnar vid holmen nedsattes en sten N° 7. Nu följes Åen och gör skillnad till dess Trolla Möllers ägor sluta wid Åen på denna sidan. – och nedsattes en sten vid gärdesgårdshörnet tecknad å Chartan med N° 8. härifrån följes gärdesgården i Väster till N° 9 och går Rågången i Söder öfver Backen till en Bäck Södra Skälbäck kallad, där Ebbaröds, Degeberga och Trolla Möllors ägor sammanstöta i ett märke N° 10. ifrån detta märke följes nämnde Bäck till en sten tecknad med N° 11 hvarest Ebbaröds ägor sluta och hemmanet Breingens widtaga. – Ifrån Breingen kom ingen tillstädes utan utvistes Rågången af Degeberga jordägare på så sätt att samma bäck gör rätta skillnaden så långt dessa ägor räcka emot Degeberga marck. samt nedsattes en sten vid gärdesgårdshörnet, där Bökestorps ägor taga emot, tecknad å Chartan med N° 12.

Ifrån Bökestorp woro på stället Åboarne Esbjörn Nilsson på N° 2 och Isac Andersson på N° 3. Ifrån sistnämnde sten utvistes Rågången att den skulle följa en gammal stengärdesgård i Norr till en sten N° 13, härifrån följes återigen gärdesgården i alla dess krökningar till det så kallade Skälbäcks Huset, wid N° 14 härifrån öfver vägen till en sten N° 15. nu mera följes återigen stengärdesgården eller bäcken, som går utmed den samma Norra Skälbäck kallad, till stenmärcket N° 16, Sedermera går Rågången i nämnde bäck till stenen N° 17, ifrån detta nummer gör gärdesgården skillnad i alla dess krokar till stenmärken N° 18, 19, 20 och 21, nu mera följes bäcken till stenen N° 22, här sluta Bökestorps ägor och Borråkras widtaga. -

Hur bodde man?

Som vi ser på kartan var de flesta av byns gårdar fyrlängade. Vid enskiftet blev byggnaderna den 29 aug 1812 besiktigade av nämndemännen Jon Persson, Rebbetuaröd och Nils Andersson St. Juleboda. Ur protokollet från besiktningen hämtar vi några exempel.

- N:o 4 1/8 ^{dels} Mantal, Krono Skatte Rusthålls Hemman äges af åboen ESBJÖRN NILSSON. Åbyggnaderne bestå af 4 längor, Västra, Södra och Norra i godt stånd, men Östra längan som är inredd till Stall och Fähus sämre. – Gårdsrummet rymligt. – Öster om Åbyggnaden fins en ny länga af 10 Binningar som är väl inredd till Boningsrum. Äfven fins Öster om Gården En Brun och i Hagen 12 st Fruktbärande och några vilda trän – samt i Södra Längan En källare.
- N:o 12 1/8 ^{dels} Mantal, Skatte AUGEMENTS Hemman, äges af åboen OLA SVENSSON.- Hemmans Åbyggnaderne bestå af 3^{ne} Längor. Östra Längan Grundmurad och inredd till Stall och Fähus, Södra eller Log-Längan i godt stånd.- Västra Längan aldeles ny och är inredd Stuga samt flera Kamrar, Brygghus, Kök och Källare. – Gårdsrummet rymligt. – Väster om gården fins En Brun – och i Hagen 12 st Fruktbärande trän. –
- N:o 16 ¼ ^{dels} Mantal, Utsockne Frälse Hemman under WIDTSKÖFLE Sätets Gård bebos af åboen PER ANDERSSON. Hemmans Åbyggnaderne bestå af 4te Längor och alla i godt stånd. – Gårdsrummet rymligt. – En Brun fins på Gården. –
- N:o 17 Fästan. Åboen NILS OLSSON. Åbyggnaderne äro 4 Längor – Östra och Västra aldeles nybyggda – Norra och Södra något sämre. – Gårdsrummet trångt. – Söder om Gården fins en Brun. –
- N:o 18 Klockare Bords Hemman bebos af NILS ANDERSSON. Åbyggnaderne bestå af 3^{ne} Längor – och alla äro i någorlunda godt stånd. Gårdsrummet trångt. – 3 st Fruktbärande trän fins Söder om Gården.
- N:o 26 7/16 ^{dels} Mantal Skatte Rusthålls Hemman äges af Åboarne HÅKAN ANDERSSON och ANDERS HÅKANSSON, Hemmans Åbyggnaderne äro 4te Längor – Södra el. StugoLängan i någorlunda godt stånd, de 3^{ne} öfrige sämre. Gårdsrummet trångt. En med sten hvalfd Källare fins i Södra Längan. – I Hagen Söder om Gården fins 12 st Frukteträn och i Hagen väster om 12 st d°. – En Brun Söder om Gården. –

Om byggnaderna på hemmanet nr 16 kan vi hämta närmare kunskap ur protokollet från en syn som gjordes 25 år senare alltså år 1837. De fyra längorna var alla 9 alnar breda, men hade olika längd.¹ Den norra var 30, den östra 19, den södra 27 och den västra 42 alnar. Boningslängan beskrivs på följande sätt:

Boningslängan som är den nora 30 alnar lång 9 alnar bred med Eke foter och stolpar en dell af wäggarne med tegell och korswirke samt en dell af lera med Refwell² Under halmatak, inred till stuga med förstuga och Herbergs samt pakhus, kök med Eldstad mälta och Bak Ungn gaflarne av Riss... golfwett uti stugan en dell af bräder och en dell af sten odugeligt... Loftett i stugan af bräder är wäll gammalt men någorlunda starkt och för närwarande icke behöfwer repartion... Kjökett med bräd Loft och sten golf... dörar och fönster på denna Länga är uti godt stånd.

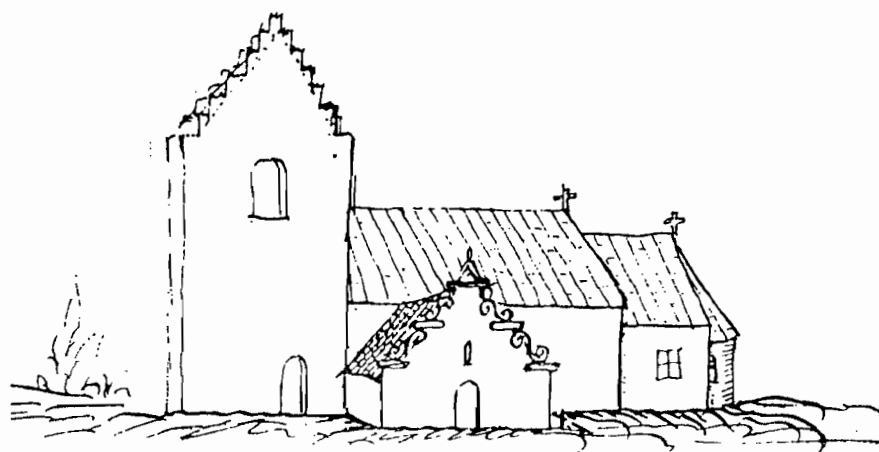
¹ Detta framgår inte av kartan.

² Enligt SAOB att jämföra med sprötvägg som består av källar el spjälor, vilka flätats samman och överdragits med lera.

Kyrkan

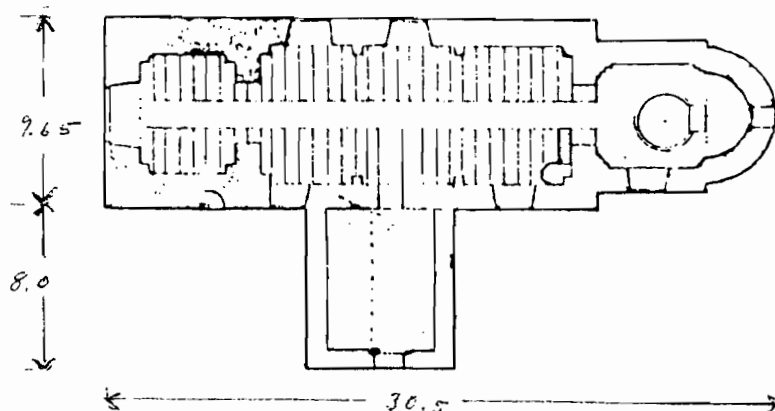
Degeberga kyrka byggdes vid slutet av 1100-talet i något som senare kom att kallas senromansk stil. Något tom fanns från början inte utan detta tillkom i början av 1300-talet. Hur bebyggelsen runt kyrkan då såg ut vet vi inte. Av den kyrka som Degebergaborna år 1812 kunde se och besöka finns ingen bild eller teckning, men mycket talar för att den i stora drag liknade kyrkan i Östra Vram, av vilken det finns en teckning från tidigt 1800 tal. Kyrkan hade då torn, tvåkvardratiskt långhus, kor och en halvcirkelformad absid, samt ingång i söder genom ett vapenhus. Runt kyrka och kyrkogård löpte en 340 alnar lång och $2\frac{1}{4}$ aln hög mur, som skulle hindra lösspringande grisar och andra djur att komma in på kyrkogården och böka bland gravarna. Muren hade en "Port" i söder och dessutom två andra öppningar kallade "Lukor". Då Linne år 1749 passerade Degeberga noterade han att kyrkogårdsmuren var täckt av "alfvarsten av det slaget som slipas till gälfstenar" d.v.s. Ölandssten ($1\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ aln).

Strax väster om kyrkan gick stora Landsvägen från Ystad mot Kristianstad och Smålandsgränsen.

Östra Vrams kyrka på Södra Liden.

Inne i kyrkan fanns en läktare – byggd på 1730-talet. Kyrkans bottenplan och mått framgår av bilden nedan,, som är hämtad från en ritning (1850-talet) med förslag till tillbyggnad av kyrkan.

Kyrkan

Degeberga kyrka byggdes vid slutet av 1100-talet i något som senare kom att kallas senromansk stil. Något torn fanns från början inte utan detta tillkom i början av 1300-talet. Hur bebyggelsen runt kyrkan då såg ut vet vi inte. Av den kyrka som Degebergaborna år 1812 kunde se och besöka finns ingen bild eller teckning, men mycket talar för att den i stora drag liknade kyrkan i Östra Vram, av vilken det finns en teckning från tidigt 1800 tal. Kyrkan hade då torn, tvåkvardratiskt långhus, kor och en halvcirkelformad absid, samt ingång i söder genom ett vapenhus. Runt kyrka och kyrkogård löpte en 340 alnar lång och $2\frac{1}{4}$ aln hög mur, som skulle hindra lösspringande grisar och andra djur att komma in på kyrkogården och böka bland gravarna. Muren hade en "Port" i söder och dessutom två andra öppningar kallade "Lukor". Då Linne år 1749 passerade Degeberga noterade han att kyrkogårdsmuren var täckt av "alfvarsten av det slaget som slipas till gålfstenar" d.v.s. Ölandssten ($1\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ aln).

Strax väster om kyrkan gick stora Landsvägen från Ystad mot Kristianstad och Smålandsgränsen.

Inne i kyrkan fanns en läktare – byggd på 1730-talet. Kyrkans bottenplan och mått framgår av bilden nedan,, som är hämtad från en ritning (1850-talet) med förslag till tillbyggnad av kyrkan.

I långhuset fanns på manfolkssidan – den södra – 18 bänkrader kallade ”stolar” och på ”qwinfolkssidan” norr om mittgången 21 bänkrader. I varje rad fanns plats till 7 personer.

Ur en ”stodelning” som gjordes och fastställdes år 1755 och som troligen ännu – 1812 – gällde kan vi hämta uppgifter om hur byborna skulle ta plats i kyrkan vid högmässor och andra kyrkliga högtider. Vid den lottning som skedde om platserna hade kyrkbyn fått sina platser längst bak i kyrkans långhus. På rad 10, som var närmast kyrkodörren, satt gästgivaren och ”resande personer”. På raden där bakom – med nr 11 – satt åboarna på nr 25, 24, 23 och 22 samt ena åboen på nr 21. I nästa rad satt den andre åboen på nr 21 och de från nr 20, 19, 16 och 15 samt den ene åboen på nr 14. O.s.v.

På motsvarande sätt var kvinnorna placerade på den norra bänkradens 21 ”stolar”. Ryttare, drängar, gårdsfolk och gatehusmän fick trängas stående på läktaren och längst bak, i tornets bottenplan satt pigor och inhysesustrur. I koret fanns 2 bänkar för ungdomen.

Degeberga kyrka blev patronell år 1584, då Henric Brahe på ”Widtskiöfle” fick dispositionsrätt till krono- och kyrkotondet, och därmed också ansvar för kyrkans underhåll. Patronatsrätten indrogs 1688 genom beslut av Skånska Reduktionskommitten, men återvanns år 1773 för att 1923 bli definitivt indragen.

Om tillståndet i församlingen

Olof Gottfrid Horster, som vid denna tid var kyrkoherde i pastoratet som omfattade Vittskövle och Degeberga, gav i en rapport daterad 26 april 1811 följande upplysningar:

”I Degeberga socken finns hwarken fattighus eller någon wis fond till de fattigas försörjande. Det som tillfaller fattig Cassan genom gåfwor, Collecter och sterbhus-utredningar, ut delas tre gånger om året till ett antal per medium taget af 16 å 17 behöfwande. Sjuklige ålderstigne och utfattige försörjas helt och hållet af socknen. Deras obetydel. qwarlåtenskap tillfaller fattig Cassan.”

Häradsprosten Anders Krook gav samma år i sitt sammandrag av uppgifterna över fattigvården i härads 18 församlingar mer detaljerade upplysningar. I Degeberga fanns i 1:a klassen, som omfattade ”wanföre, orkeslöse, utgamle, bräcklige och med långvarige sjukdomar beswärade” 3 st personer. I klass 2, där vi finner ”afsigkomne men likwäl i en eller annan måtto arbetsföre” fanns 9 st, och slutligen i 3de klassen 3 st ”fattige fader- och moderlöse barn under 14 år”.

Helt andra siffror hade lämnats i den rapport för året 1810, som sänts till Tabellverket. Om hushållen angavs: ”Förmögne 3 st, Behållne 14 st, Fattige 116 st och Utfattige 32 st”. Hur man definierade fattige och utfattige går inte att utläsa.

Vilket namn gav man sina barn?

Det var i de flesta fall inte slumpen som fick styra när man skulle ge en nyfödd flicka eller pojke ett namn. I stället följde man urgamla skandinaviska principer och regler, från vilka man inte gärna ville – eller vågade – avvika.

En viktig regel förbjöd uppkallelse efter levande anhöriga ("anor"). Vidare gällde för söner, att de i tur och ordning skulle uppkallas efter farfar, farfarsfar, morfar, morfarsfar etc. "Rangordningen" mellan dessa anor kunde dock avvika från den här angivna. På samma sätt gällde för flickor, att den först födda skulle få namn efter mormor (såvida hon ej levde), farmor o.s.v.

Dog en hustru i barnsäng skulle barnet – om det var en flicka – alltid erhålla hennes namn. Om en änkring ingick nytt äktenskap skulle den först födda dottern också uppkallas efter den avlidna hustrun, och lika regel gällde för den först födde sonen i en änkas andra äktenskap.

Följde man dessa regler strängt, kunde det mycket väl inträffa, att det i en syskonskara kunde förekomma flera barn med samma namn. T.ex. en dotter Anna uppkallad efter sin döda mormor och en andra dotter Anna uppkallad efter hustrun i faderns tidigare äktenskap.

En annan följd av dessa regler blev att antalet personnamn inom en socken blev ganska begränsat och genom åren relativt konstant. "Nya" namn och namnskick tillkom huvudsakligen genom inflyttade personer såsom präster, militärer och andra ståndspersoner.

I tabellerna på sid. 11 redovisas namnen på 291 barn som döptes i Degeberga under åren 1810-1819. På flicksidan finner vi 19 olika namn, av vilka de flesta ännu är gångbara, men kanske inte så vanliga. Tioitopplistan startar med Hanna, Elsa och Bengta.

Pojklistan har några fler namn och toppas av Ola, Anders och Nils. Två pojkar gavs dubbelnamn. Vi läser i kyrkboken att den 26 maj 1811 lät "Commissions Landtmätaren" Adam Wilhelm Hammarstrand, Lökaröd, döpa sin son till Johan Ludvig. Ett namn som vi förknippar med författaren Johan Ludvig Runeberg. Denne var visserligen född 7 år tidigare, men knappast känd.

Vid en jämförelse med namnskicket 100 år tidigare, finner man att – i stort sett – samma namn toppar listorna. Under de första 25 åren efter det kyrkobokföringen i Degeberga startat år 1688 döptes 37 flickor till Hanna, 33 till Kirstina (alternativt Kierstin, Kierstina, Kierstena, Kerstin), 32 till Anna, 32 till Elna, 16 till Bengta och 16 till Karna. Av dessa namn är det egentligen bara Kerstin som förlorat terräng och passerats av flera andra namn. 1688-1712-års lista upptar 52 olika flicknamn, alltså betydligt fler än den från 1810-19. I den sistnämnda finner vi 6 nya flicknamn: Bereta, Elisabeth, Else, Johanna, Maria och Pernilla.

Vid ett studium av namnen på de 273 gossebarn som döptes under 25-års perioden 1688-1712 finner man att 4 namn bildar en stabil topp med över 50% av samtliga namn. Nils leder med 51, där efter kommer Olof med 47, Anders med 27 samt Per med 24. Skånska Jöns dyker upp först 1701 och ersätter då tidigare Jens, sammanlagt 14 gossar med dessa namn. Ola, som toppar 1810-19-års lista förekommer första gången år 1702 parallellt med Olof, som minskar i popularitet och är helt borta ur listan från 1810-19.

Namn	1810	1811	1812	1813	1814	1815	1816	1817	1818	1819	Antal
Anders	3	4	2	1	1	3	1	1	7	2	25
Anders Peter			1								1
Arvid		1									1
Bengt					1						1
Gustaf						1					1
Hans										1	1
Håkan	1		1			1					3
Isac			1					1	1	1	4
Johan Ludvig		1									1
John		1			1					1	3
Jon	1										1
Jöns		1		2	1	1	1	3		2	11
Jöran			1	1	1						3
Lars					1						1
Lasse	1									1	2
Måns		1			1				1		3
Mårten								1			1
Nils	2	3	1	1		4	2	4	3	4	24
Ola	5	2		2	2	4	5	4	2	1	27
Pehr	1	2	1	1	2	2		2	1	4	16
Sven	3		2			1	3				9
Sören										2	2
Åke	1		1		1		1		1		5
Summa	18	16	11	8	12	17	13	16	16	19	146

Namn	1810	1811	1812	1813	1814	1815	1816	1817	1818	1819	Antal
Anna		1	3	1	4	5		2	4	2	22
Bengta	1	2		4		1	4	4	2		18
Bereta				1						1	2
Bolla					2						2
Elisabeth						1					1
Elna	3	6	1	3	3		2		2	5	25
Else		1	1	2		1	1	2	2		10
Elsa Cathrina	1										1
Gertrud			1								1
Hanna	2	1	5	4	3	5	3	6		1	30
Ingar	2	2		1	1	1	1		1	1	10
Johanna							1				1
Karna			1			1	1	1			4
Kerstina	1		1		1	3	1	1	1		9
Margaretha							1	1		1	3
Maria	1										1
Pernilla			1								1
Sine			1		1					1	3
Sissa										1	1
Summa	11	13	15	16	15	18	15	17	12	13	145

Sjukvård och skola

Någon organiserad sjukvård existerade inte i socknen. Blev man sjuk eller råkade ut för någon olycka kunde man kanske söka hos någon klok gubbe eller gumma i trakten. I svårare fall gick det kanske att få hjälp hos provinsialläkare Cavallin eller någon fältskär i Kristianstad. I Stänkelösa – på ca. 12 km avstånd från Degeberga – låg Skånska Carabinärregementets fältskärsboställe, och om regementsfältskären Doctor J.C. Pihl inte var i fält, kunde man kanske söka hjälp där.

Som hjälp vid barnafödande fanns sedan gammalt s.k. jordegummor. Från år 1807 kunde man i Degeberga i stället anlita en examinerad barnmorska. För utbildning i yrket hade Degeberga församling valt att skicka ryttaren Ljungbergs hustru Ingar Jönsdotter från Norrlia till professor Trendelenburg i Malmö. Efter en termins studier återvände hon vid mitten av november 1806 till Degeberga med ett av professorn utfärdat examensbevis av följande innehåll:

Undertecknad lärare i Jordekonsten gör härmed weterligt, at Rytare Ljungbergs hustru Ingar Jöns doter, som blifwit kallad af Degeberga församling i Gjärds Härad till inhämtande af de kunskaper som fordras att förwalta en kunnig Barnmorskas göromål mot en utfäst lön af 2 t' råg och 2 tunnor Korn, har under denna höst termin, ärhållit underwisning, uti alla de stycken som äro nödwändiga till Jordekonstens förnuftiga och grundel utöfning, samt därwid ådagalagt mycken upmärksamhet, flit och eftertanka. Och som bemälte hustru Ingar wid det med henne i dag anställte sluteliga förhör färdigt och till nöje beswarat de wigtigaste frågor, som witna om en ganska berömmelig insigt och skickelighet uti ofwannämnde konst, samt hon derjemte aflagt den wanliga och wigtiga Barnmorske Eden;

Altså warder hustru Ingar Jöns doter härmed till en godkänd och Edswuren Barnmorska behörigen antagen och förordnad, hwarwid hon har at ställa sig till underdånig efterrättelse Kongl. Maj^{ts} nådigst faststälte Reglemente uti de stycken henne angår.

Det alla som wederbör till underrättelse länder.

Malmö den 12 nov 1806

C Trendelenburg

med. Doct. och Professor

Att inte alla i socknen uppskattade det arbete som utfördes av Ingar Jönsdotter framgår av en anteckning i en rapport från kyrkoherde Horster till Domkapitlet i Lund år 1812. Han skriver att hon "blir på många ställen utan skjäl(!) förbigången med det förtroende hon såsom kunnig i sin sak förtjänar". I Degeberga föddes vid denna tiden 25-30 barn om året.

En annan uppgift med medicinsk anknytning hade organisten Mellgren frivilligt och utan någon ersättning åtagit sig. I sockenstämmans protokoll från den 28 april 1805 läser vi:

"Frågan om kopp-ympling, blev företagen till öwervägande, och sedan undertecknad pastor föreställt nyttan och nödwändigheten av detta medels begagnande till förekommande av de olyckor som vanliga koppor så ofta förorsakat, samt hur måna föräldrar bör vara, som hysa någon ömhet för sina barn, att gagna detta allmänt ekända nyttiga och wälgörande medel, till bibehållande av sina barns hälsa och lytefria utseende. Så beslutades att alla sockenmän, en från var rote, senast nästa söndag, ingiva till pastor en förteckning på alla de barn och personer, som ännu ej haft naturliga koppor. Pastor skall sedermera i samråd med den, som skall verkställa ymplingen, i god tid lämna underrättelse, var och när barnen skall samlas för att bli ympade."

Detta ledde till att Mellgren på något sätt lärde sig vaccinationskonsten, vilket kan utläsas protokoll från den 9 maj 1813:

"Sedan undertecknad ordförande föreställt sockenmännen hur en mångårig erfarenhet besannat vaccinationens ofelbara verkan att skydda för vanliga smittkoppor och deras bedrövlige följder, samt att det således var alla kristeligt sinnade föräldrars ömmaste åliggande, att genom detta medels villiga begagnande skydda sina barn från de rysliga åkommor, som smittkoppor ofta medför. Besluts:

1. Att organisten Mellgren som redan längre tid förrättat vaccinationen i dessa församlingar skulle därmed fortsätta, vilket han även sig åtog, såvida församlingarna ville skäligen belöna hans besvär, för vilket han hittills ej haft den minsta ersättning, oaktat han med all öförtrohet fullgjort sitt åliggande som vaccinator.
2. Att varje matlag, oavsett om det var hos åbo eller husman, skulle årligen i stället för kollekt betala 2 skilling banco, vilka endast skulle tillfalla vaccinatören. Och gjorde sockenmännen det uttryckliga förbehållet, att dessa sammanskott till inget annat ändamål skulle användas, mot vilket vaccinatören var skyldig att på egen bekostnad anskaffa tjänligt vaccin."

Skola

Enligt 1686-års kyrkolag ålåg det klockaren att "undervisa barnen att läsa i bok". Hur han lyckades lära dem läsa kan studeras i protokollen från biskopsvisitationer och i de till Domkapitlet i Lund insända katekismilängderna (som ofta också finns i församlingens kyrkböcker). Ur ett visitationsprotokoll från år 1689 hämtar vi:

Acta visitationis

A° 1689

Dhen 11 (trol. sept.) war iag uthi Degeberga och visiterade, huarest församlingen war tillstädes kl 8. och 53 barn framme som kunne merendels wackert läsa några absentis blefwo noterade, inga casus eller klagemåhl woro ther, kyrkian är ther myckit förfallin till timberwärkit.

Vid sidan om klockaren - och troligen i samarbete med denne - fanns tidvis också en av sockenmännen antagen "skolälärare". I början av 1700-talet träffar vi på en Tyke Arnesson och vid mitten av samma århundrade finner vi i olika handlingar avskedade soldaten Nils Höök, som undervisar barnen i pastoratets bägge församlingar.

År 1757 uppträder Oluf Lundblad - också han en f.d. soldat - som skollärare i Degeberga. Han bodde i gatehuset med nr 2. Hans lön förefaller ha varit mycket dålig ty i 1761 års mantalslängd anges han som fattig och året därpå som utfattig. Han ansöker år 1762 hos landshövdingeämbetet om befrielse från att betala kronoskatten vilket beviljas för detta år och sedan så länge hans fattiga tillstånd varar. 1707 är han och familjen - hustru Kirstena Englasdotter och 3 barn - försvunna från församlingen men påträffas 2 år senare i N. Åsum (i ett gatehus vid prästgården).

År 1783 kommer skolundervisningen under mer ordnade former då f.d. artillerikarlen Nils Sjöqvist dyker upp på scenen, och blir antagen som "scholæmästare" i församlingen. Bostad är ordnad för honom och familjen i ett onumrerat gatehus på byns mark. Det är den gamla "sockenstugan" som nu får ge plats både till lektionssal och bostad för läraren. Huset - som än i dag finns kvar - låg öster om kyrkan och hade som granne i öster ett annexhemman till kykoherdebostället i Vittskövle. Sjöqvist som var född 1740 anges redan i 1784-års mantalslängd som "gamle scholæmästaren Sjöqvist", men tjänstgjorde troligen ända till år 1796, då han som efterträdare fick Petter Weibull. Denne hade tidigare varit skollärare i Ö. Sönnarslöv. Efter Weibull, som dog i januari 1807, fick Nils Lundström tjänsten, trots att han gjort sig känd för ett oordentligt uppförande. När Nils Lundström genom sockenstämmans beslut den 1 juli fick sparken för att varit "allt för mycket begiven på dryckenskap och för ett oanständigt lefwerne i sitt hus", ersattes han av nu 1812 tjänstgörande Nils Löfgren. Och det skulle dröja 30 år innan allmän skolgång infördes.

Jordbruk och boskapsskötsel

Det dagliga livet i byn reglerades i många stycken av den byordning, som upprättades "Åhr 1798 den 1 Maj" och fastställdes av Gärds Häradsrätt vid laga sommartinget den 16 maj samma år. Den ersatte då det gamla grannelagsbrevet av år 1703. Varje år på "Walborgs dag" d.v.s. den 1te maj samlades man till bystämma och valde då också två åldermän "en af Krono – och en af Frälse Roten", alltså representanter för Krono- resp. frälsehemman i byn.

De flesta av byns arbetsföra män var sysselsatta inom jordbruket och de gifta kvinnorna skötte hem och barn – i de mer välbärgade familjerna kanske med hjälp av en anställd piga. Till jordbruksfastigheten hörde ett stort antal – kanske upp emot ett femtiotal – långa och smala jordstycken, kallade tegar i byns tre vångar "Wästre Wång, Mellan Wången och Östre Wång". Av dessa låg varje år en i träda, d.v.s. vilade från sädesodling. Även på utmarken söder om byn fanns ängar och uppodlade markstycken, som kunde besås och skördas med några (6-10) års mellanrum. För åkrarna i Bålsvången anges: "Båhls Åkeren Ligger 8 Åhr Brukas 2 Åhr".

Den uppodlade jorden var i hela socknen omkring 520 tunnland. Någon uppgift gällande kyrkbyn har inte påträffats. Under 1800- talets första decennium såddes i socknen årligen c:a 160 tunnor råg, 120 tunnor korn, 50 tunnor blandsäd och 10 tunnor ärter. Vete hade man ännu inte börjat odla. Under samma period ökade potatisodlingen från blygsamma 50 till någon gång över 200 tunnor per år. Allt detta finner vi i de uppgifter som insamlades av kyrkoherdarna och årligen av häradsprosten insändes till Domkapitlet, som sen via landshövdingarna vidarebefordrade materialet till Tabellverket.¹ Här anges också att till hjälp i jordbruket kunde bönderna i Degeberga socken räkna in 245 hästar och 143 oxar (år 1810). Mjölken från 175 kor fick räcka till smör och ost. 210 ungboskap och 430 får fick bidra till middagsmaten.

Andra uppgifter om besädd areal och antal djur kan man hämta från kommentarerna till den "Skånska rekognosceringskartan" som gjordes under 1810-talet av Fältmättningsbrigaden. Uppgifterna gäller visserligen år 1817, men inga större förändringar torde ha skett efter 1812.

	Hela socknen	kyrkbyn
utsäde (tunnor á 147 l)	410	102
hö (lass á 40 lispund)	644	35
hästar (antal)	250	70
fäkreatur (antal)	443	85
får (antal)	334	120

Hur tillförlitliga dessa siffror är går inte att bedöma.

Större delen av den skördade spannmålen gick förmodligen till egen konsumtion och det som blev över gav vid försäljning inga stora inkomster, även om priset på råg – 10 Riksdaler Banco per tunna – detta år, var det högsta på många år. Detta var en följd av att frost i vårsådden och dåligt skördeväder hade skadat och delvis förstört skörden i landet. Gällande priser på jordbruksprodukter och annat kunde man finna i den av Länsstyrelsen årligen publicerade Markegångstaxan.²

För djur gällde – av lättförklarliga skäl – inga av myndigheterna fastställda priser. En uppfattning om dessa kan man få genom att studera bouppteckningar och auktionsprotokoll. Priset på hästar varierade stort allt efter djurets ålder och kvalitet, från kanske över 30 riksdaler och ner till 5 för en gammal och uttjänt hästkrake. En ko som i bouppteckningen värderats till 10 riksdaler kunde vid auktion gå på det dubbla.

¹ Tabellverket, en föregångare till SCB, Statistiska Central Byrån, inrättades 1749 för att samla in och sammanställa uppgifter om folkmängd, antal födda och döda och mycket annat i landets församlingar.

² Se tabell sid 19.

Skatter

I Tionden

Redan från tidig medeltid skulle den som brukade jord lämna ett tionde, d.v.s. $1/10^{\text{del}}$ av den *verkliga*, eller av ett uppskattat *medelvärde* av den årliga spannmålsskörden. Av tiondet fick biskopen, prästen i församlingen och sockenkyrkan vardera en $1/3^{\text{del}}$. Av dessa tredjedelar – kallade tertialtionden – övertogs vid reformationen år 1536 biskopstiondet av staten. Uppgifter om tiondet infördes i speciella jordeböcker, där det angavs hur mycket spannmål eller annat ett hemman skulle lämna. Se tabell nedan.

II Grundskatter

Vid den revision och omläggning av skattesystemet, som genomfördes i Skåne vid den s.k. jord-revningen 1671, infördes den gamla skatten på jorden – Landgillet – i de nya jordeböckerna under rubriken *ordinarie ränta* – längre fram i tiden kallad jordeboksränta –. Ett antal småskatter bl.a. salpeterhjälp hade tidigare samlats under rubriken *terminskatt*. Denna sammanfördes nu med tingsfogdens, tingskrivarens och skarprättarens löner som *extra ordinarie ränta*, även kallad hemmantalsränta eller terminskatt. I 1754-års jordebok och följande är *salpeterskatten* utbruten ur terminskatten och redovisas separat.

III Personella skatter

Den varje år upprättade mantalslängden låg till grund för taxering och beskattning. Den som bokfördes i kolumnen "Summa Mantalsskrifne" skulle – oberoende av inkomstens storlek – betala mantals-penningen med 12 skilling (ß). De hushåll som registrerades i kolumnen "behållne rökar" skulle erlägga Lagmans- och härads-hövdingeränta med 9 ß samt 3 ß i tingsgästnings penningar. *Hantverkare* (skräddare, skomakare, smeder m.fl.) debiterades "gärningsöron", och för *möllare* utgick bestämda avgifter. *Gästgivare* lämnade en näringsavgift. Till detta kom "bevillningar", d.v.s. skatter som beslutades av riksdagen på viss tid. Från år 1789 beskattades "fönsterlufter" och lyxkonsumtion (kaffe, the, vin) samt bruk av tobak. Innehav av fickur fick man skatta för liksom för rättigheten att spela kort. I Degeberga redovisas i 1810-års mantalslängd 2 fickur av silver och endast en person (löjtnant Hammarstrand i Lökaröd) tycks ha ägnat sig åt kortspel.

Hemmansnummer	Hemmantal	frälse- krono- skatte	1725-års Jordebok				1812-års Jordebok												Kronotionde (1/3 av totalt tionde)			
			ord. ränta		e.o. ränta		jordeboks-ränta			termin-skatt			salpeter-skatt			Summa			råg		korn	
			dal	öre	dal.	öre	Rdlr	sk	rst	Rdlr	sk	rst	Rdlr	sk	rst	Rdlr	sk	rst	Tn'	Sk'	Tn'	Sk'
4	1/8	sk	3	22	2	18	1	11	0	-	37	6	-	3	6	2	4	0	-	1 ½	-	1
5	1/4	fr	-	-	2	18	-	-	-	-	37	6	-	3	6	-	41	0	-	3	-	2
6	1/6	fr	-	-	3	13	-	-	-	1	1	6	-	5	0	1	6	6	-	2	-	1
8	1/8	fr	-	-	1	23	-	-	-	-	25	0	-	2	6	-	27	6	-	2	-	1
11	1/6	kr	-	12	3	13	-	6	0	1	1	6	-	5	0	1	12	6	-	1	-	1
12	1/8	sk	3	22	2	18	1	11	0	-	37	6	-	3	6	2	4	0	-	(2)	-	(1)
13	1/2	fr	-	-	5	4	-	-	-	1	26	6	-	7	6	1	34	0	1	-	-	2
14	1/2	fr	-	-	5	4	-	-	-	1	26	6	-	7	6	1	34	0	1	-	-	2
15	1/8	kr	7	22	2	18	2	27	0	-	37	6	-	3	6	3	20	0	-	2 ½	-	1
16	1/4	fr	-	-	2	18	-	-	-	-	37	6	-	3	6	-	41	0	-	3	-	1 ¼
17																						
18		(kr)	1	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	0	-	-	-	-
19	1/4	fr	-	-	2	18	-	-	-	-	37	6	-	3	6	-	41	0	-	2 ¾	-	1
20	3/8	fr	-	-	3	27	-	-	-	1	8	0	-	5	6	1	13	6	1	-	-	2
21	1/3	fr	-	-	3	13	-	-	-	1	1	6	-	5	0	1	6	6	1	-	-	2
22	1/4	kr	1	21	5	4	-	26	6	1	26	6	-	7	6	2	12	6	-	(2 ¾)	-	(1)
23	1/4	sk	4	11	5	4	1	21	6	1	26	6	-	7	6	3	7	6	-	2	-	1
24	1/2	fr	-	-	5	4	-	-	-	1	26	6	-	7	6	1	34	0	1	1	-	3
25	3/8	kr	17	1	7	22	5	32	6	2	16	0	-	11	0	8	11	6	1	-	-	2
26																						
och 27	7/8	sk	12	19	17	29	4	9	6	5	20	6	-	26	0	10	8	0	1	3	-	4

Gästgivargården

I byn fanns – sedan början av 1700-talet – en gästgivaregård där resande kunde få kost och logi. Här fanns dygnet runt den s.k. hållskjutsen. Efter en bestämd turlista skulle traktens bönder ställa upp med häst och vagn för att transportera resande. För hållskjutsen vid Degeberga gästgivaregård finns en hållskjutslängd¹ daterad 30 dec. 1805 bevarad. I februari 1812 anhöll kronofogden Friedrich Johan von der Luft hos Konungens Befallningshavande i Kristianstad, att denna längd på nytt "måtte warda stadfästad med utsättande wite minst 3 Riksdaler 16 skilling Banco för den som försummar sin skyldighet", d.v.s. att på utsatt dag kl 6 på aftonen infinna sig med häst och vagn vid gästgivaregården och påbörja ett 24-timmars pass. Ett utdrag av denna längd kan studeras här på sidan 17. Den fullständiga längden upptar 95 rotar eller skjutslag, sammansatta av hemman i socknarna Degeberga, Huaröd, Hörröd, Maglehem, Vittskövle, Everöd och Ö. Sönnarslöv. För Degeberga gäller det de hemman som hade längst till gästgivaregården. Övriga hemman ingick i *reservskjutsen*. En rote – ett skjutslag – kunde bestå av ett enda hemman, men vanligare var 2 och även 3 och 4 förekom. Bönderna i de 80 första rotarna hade skyldighet att "ställa upp" 4 gånger om året och de i de 15 sista kom undan med 3 ggr/år.

Detta ger $80 \times 4 + 15 \times 3 = 365$ tillfällen = antalet dagar per år. Man täckte alltså alla årets dagar. Skjutsningen den 24 december drabbade bönder och drängar på hemmanen nr. 36 i Everöd och 10 i Lyngby, som alltså fick "fira jul" inne i gästgivaregården. Hållstallet var vid denna tiden obrukbart, och beskrevs vid 1812-års höstting i Nöbbelöv – då frågan om byggande av ett nytt hållstall behandlades – som "aldeles förfarit".

På plats i gästgivaregården fanns som bemanning gästgivare Åberg med familj samt 1 dräng och 3 pigor. I drängens uppgifter ingick att – när det var många resande och hållskjutslagets 2 hästar inte "räckte till" – "buda" de bönder i reservskjutsen som stod i tur att skjutsa. I reservskjutsen ingick de hemman som låg gästgivaregården närmast och därför snabbt kunde nås och ställa upp och skjutsa. Hit hörde kyrkbyn samt byarna Borråkra, Kyllingaröd, Bökestorp och Norrlia. Befriade från skjutsningsskyldigheten var gårdar som ägdes av nämndemän och fjärdingsmän samt arrendatorer på Kronoboställen och kyrkans annexhemman. Även postförare, brevbärare och kyrkovårdar slapp skjutsa.

Enligt en Kungl. Förordning av d. 22 juni 1762 skulle vid varje gästgivaregård finnas en dagbok där den resande skulle anteckna datum och namn samt ange varifrån han kom och varthän han skulle. I en kolumn för "De Resandes Anteckningar" kunde man anmärka på dålig service, otrevligt bemötande, hållhästar som inte fanns på plats i rätt tid och mycket annat. Dagboken för 1812 finns inte bevarad.

För gästgivaregården gällde en av häradsrätten fastställd gästgiveritaxa. Den som gällde för 1812 återges här nedan.

Gästgiveri Taxa

En måltid mat till middag, 4 rätter husmanskost	24 sk. Banco
Aftonmåltid med 3 rätter Dito	12 "- "-
1 kanna enkelt öhl	6 "- "-
1 "- swagdricka	3 "- "-
Nattqvarter för en person	6 "- "-
Wed och ljus till ett rum	6 "- "-
1 kappa hafre	8 "- "-
1 lispund hö	16 "- "-
1 Dito halm	6 "- "-
1/6 ^{delis} tunna hackelse	6 "- "-

¹ Kristianstads landskanslis arkiv AI:178

Husbehovsbränning

Sveriges bönder fick tidigt myndigheternas tillstånd att för eget behov framställa brännvin, en konst som kommit till våra trakter genom kontakten med Ryssland och dess vodka.

Vid flera tillfällen under 1700-talet blev allmogen genom förbud frantagen denna rättighet och av myndigheterna tvingad att antingen försegla sina "redskap", eller också deponera dem på kyrkvindar och vapenhusloft eller i tiondebodar. Den som bröt mot förbudet och "brände svart", dömdes till böter och fick sin brännvinspanna konfiskerad. Den som tipsade myndigheterna om lönnbränningen fick del av böterna. Ett ovanligt fult sätt att uppmuntra och premiera angiveri!

Två ovanligt långvariga förbudsperioder kan noteras, båda som en följd av redan inträffad eller väntad missväxt. Den första varade i 5 år under åren 1756-60, och den andra tog sin början den 11 september 1772, sedan landet, två år i rad, drabbats av missväxt eller dåliga spannmålsskördar. Tre år senare – den 14 september 1775 – kom "Kongl. Maj:ts Kungörelse, angående brännvinsbränningens verkställande hädanefter för Kronans räkning". Detta innebar i själva verket ett monopol för Kronan att tillverka och sälja brännvin. Kronobrännerier inrättades, där man så småningom kom upp i en produktion av årligen tillverkade 6 millioner kannor (å 2,62 liter) "kronosupar".

Allmogens missnöje med den förda alkoholpolitiken och kanske framför allt konkurrensen från lönnbränningen tvingade myndigheterna att tänka om och den 4 maj 1787 kom Hovrätternas och KommersCollegii universal angående upphävande av Kongl. Maj:ts förbud mot "brännvins försäljning och destillering".

Då 1800-talet inleddes råde förbud (daterat 7 maj 1799), och under det första decenniet gällde restriktioner vid flera tillfällen under kortare eller längre tidsperioder fram till den 13 juni 1810, då husbehovsbränningen åter släpptes fri genom en Kunglig Kungörelse.

Vi läser i Kungörelsens 1:a §:

Om Brännvins – Bränningen.

1. Mom. Brännvins – bränning må utföras alla tider af året utan inskränkning eller undantag och med hwad slags Redskap, som helst.
2. Mom. Å Landet må Brännvins-bränning och destillering verkställas af Hemmansägare och Hemmansbrukare, Innehafware af andras skattlagde Jord-Lägenheter, Ågare eller Brukare af alla större eller mindre utjordar, oskattlagde Lägenheter och skattlagde Tull Mjölqwarnar, samt af Mjölhare, Torpare och indelte Krigs-män; desse trenne sistnämnde likväl ej utan Jordägarens lof och samtycke.

Kungörelsen innebar ett privilegium för den som ägde och brukade jord och oberoende av, om han brände eller ej, fick brukaren av ett helt hemman betala 2 Riksdaler B[∞] i bevillning (skatt). För mindre hemman utgick skatt i proportion till storleken, dock minst 8 skilling. Vid mantalsskrivningen fick man uppge "pannevolymen" vilken antecknades i mantalslängden.

Nytt förbud

År 1812 var det "dags" igen, och från den 18 maj blev brännvinsbränning tills vidare förbjuden, och pannorna skulle genast "sättas under försegling".

Och så var det slut med det roliga!

Markegångs Taxa för Christianstads län 1812																		
	Staden Christianstad med Willands, Gårds och Albo samt Östra och Västra Göinge Härad.						Staden Engelholm med Norra och Södra Åsbo samt Bjära Härad.						Staden Cimbritshamn med Ingelsta och Jerresta Härad.					
	Banco			Riksgäld			Banco			Riksgäld			Banco		Riksgäld			
1 Tunna Råg	10	-	-	15	-	-	10	-	-	15	-	-	9	-	-	13	24	-
1 Tunna Korn	8	-	-	12	-	-	8	-	-	12	-	-	7	-	-	10	24	-
1 Tunna Hafre	5	24	-	8	12	-	5	24	-	8	12	-	4	24	-	6	36	-
1 Mark mjukt Bröd	-	2	-	-	3	-	-	2	-	-	3	-	-	1	8	-	2	6
1 Lispund Smör	6	32	-	10	-	-	6	32	-	10	-	-	6	32	-	10	-	-
1 Tolft Bräder, 6 alnar långa 1 ¼ tum tjocka och 8 tum breda i skarp kant	2	16	-	3	24	-	2	16	-	3	24	-	3	-	-	4	24	-
1 Tolft dito af lika längd och tjocklek samt 7 tum breda dito	2	-	-	3	-	-	2	-	-	3	-	-	2	32	-	4	-	-
1 Dränge Dagsvärke	-	16	-	-	24	-	-	16	-	-	24	-	-	16	-	-	24	-
1 Öke Dagsvärke	-	40	-	1	12	-	-	40	-	1	12	-	-	40	-	1	12	-
Tillkommer efter Kongl. Kammar-Collegii Circu- lair-Bref den 12 Octo- ber 1803																		
1 Lispund Talgljus 7 s:n på marken	6	32	-	10	-	-	6	32	-	10	-	-	6	32	-	10	-	-
1 Mark gula Vaxdjus	-	32	-	1	-	-	-	32	-	1	-	-	-	28	-	-	42	-
1 Kanna Rofolja	1	24	-	2	12	-	1	24	-	2	12	-	1	24	-	2	12	-
1 Kanna Silltran	1	24	-	2	12	-	1	24	-	2	12	-	1	24	-	2	12	-
1 Famn Björkeved nya målet	8	-	-	12	-	-	8	-	-	12	-	-	8	32	-	13	-	-
1 Famn Bokeved dito	8	-	-	12	-	-	8	-	-	12	-	-	8	32	-	13	-	-
1 Famn Ahleved dito	6	-	-	9	-	-	6	-	-	9	-	-	6	32	-	10	-	-
1 Famn Tall, med dito	3	-	-	4	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 Lass Brännstof	-	40	-	1	12	-	-	40	-	1	12	-	-	40	-	1	12	-
1 Lispund Hö	-	16	-	-	24	-	-	16	-	-	24	-	-	12	-	-	18	-
1 Lispund Halin	-	6	-	-	9	-	-	6	-	-	9	-	-	4	-	-	6	-
1 Kanna Hackelse	-	-	4	-	-	6	-	-	4	-	-	6	-	-	3	-	-	4 1/2
Hvarefter alla Vederbörande hafva sig att rätta. Christianstads Lands- Contoir den 12 December 1812.																		
AXEL GABRIEL DE LA GARDIE																		

Hvarefter alla Vederbörande hafva sig att rätta. Christianstads Lands-
Contoir den 12 December 1812.

AXEL GABRIEL DE LA GARDIE

Mynt

Fram till år 1777 räknade man i daler, mark, öre och penningar silvermynt (S:M:) eller några gånger kopparmynt (K:M:). 1 dal SM = 3 dal KM, 1 daler = 4 mark = 32 öre och 1 öre = 24 penningar.

Genom en Kunglig Förordning daterad 27 nov. 1776 slopades det gamla myntsystemet – med sina rötter i medeltiden – och ersattes med ett nytt, där riksdalern i silver var huvudmyntet. Riksdalern var indelad i 48 skillingar och varje skilling var = 12 runstycken.

År 1789 komplicerades myntväsendet, då riksgäldskontoret – för att finansiera det pågående kriget mot Ryssland – gav ut sedlar i stora mängder. Dessa förlorade snabbt i värde, då de inte gick att lösa in i silver, dvs speciemynt, och från år 1808 gällde samma sak också riksbankens sedlar. Vi har då att göra med tre slags riksdaler: *riksdaler specie* (dvs silvermynt), riksdaler i Riksbankens sedlar eller "*riksdaler banco*", och riksdaler i Riksgäldskontorets sedlar, dvs "*riksdaler riksgälds*". Från år 1830 gällde: 1 Riksdaler specie = 2 2/3 Riksdaler Banco = 4 Riksdaler Riksgälds. 1 Riksdaler Banco = 1 ½ Riksdaler Riksgäld.

MYNTVIKT: 1 lödig mark = 8 uns = 64 kvintin = 4,384 ass = 210.6 g.

Mantalslängder

En mantalslängd är inte bara en lista över personer, som vid en viss tidpunkt är bosatta inom ett område, utan den innehåller också en mängd information om dessa personer och deras villkor. Mantalslängderna upprättades av myndigheterna för att tjäna som underlag för taxering och beskattning. Ansvaret för mantalskrivningen åvilade fr.o.m. år 1652 av landshövdingen utsedda mantalskommissarier, vilka - biträdda av länsmän och socknas kyrkoherdar och förtroendemän (sexmän, fjärdingsmän) - skulle upprätta längder över i socknen boende personer med skyldighet att betala mantalspenningar. Undre gränsen för denna skyldighet var från början 15 år (fr.o.m. 1841 - 17 år). Den övre åldersgränsen ansågs i praktiken vara 63 år, men variationer förekommer under åren. Befriade var - enligt "de adelige privilegieme" - adelsmän med familj och tjänstefolk. Vissa yrkeskategorier slapp också betala mantalspengar. Här kan nämnas militär personal (ryttare, dragoner, husarer, soldater etc.), salpetersjudare och några personer med förtroendeuppdrag. Sjuka och vanföra var också befriade, vilket anges genom understrykning av vederbörandes namn och ev. en anteckning i kolumnen längst till höger. I några av de tidigare längderna från den "svenska" tiden - dvs. efter 1658 - anges namn på man, hustru, vuxna barn och tjänstefolk. Längre fram i tiden skrives enast husbonden med för- och efternamn, hustrun får nöja sig med ett "h". Vuxna söner och döttrar förekommer med förnamn, liksom drängar och pigor. Hustru som blivit änka anges med förnamn, vilket även gäller familjens föräldrar och svärföräldrar. År 1765 utfärdas en föreskrift att "alla människor som liv äga" skulle redovisas i mantalslängden, varför fr.o.m. 1766 års längd även mideråriga barn upptas; dock utan namn.

Mantalskrivningen skedde sockenvis, i normala fall under månaderna november och december. Sockenens husbönder kallades efter "vederbörlig pålysning i kyrkan" till samling en bestämd dag på en lämplig plats, ofta sockenstugan eller en gästgivaregård. Om socknen var stor kunde samling ske rotevis.

År 1799 indrogs mantalskommissarie-tjänsterna, och arbetet med mantalskrivningen överfördes - efterhand som kommissarierna pensionerades eller avgick - på häradsskrivarna.

Mantalslängderna blir med tiden allt mer utförliga och antalet kolumner, där de olika personkategorierna redovisas, blir allt flera. I början av 1800-talet infördes också de i längden upptagna personernas ålder eller - längre fram - födelseårets två sista siffror.

Från och med 1719 finns i mantalslängderna två kolumner med den gemensamma rubriken "matlag" alternativt "rökar". I kolumnen "behållne" matlag antecknas de hushåll som var skyldiga att betala lagmans- och häradshövdingeäntan samt tingsgästningspenningar. Från denna skatt var vissa hushåll befriade och antecknades då i kolumnen "afkortade" matlag. Till denna kategori hörde bl.a. "Ridderskapet och Adelens Säterier", boställen, kungsgårdar, prästgårdar, nämndemäns och militärers hushåll.

Mantalslängderna upprättades normalt i 3 exemplar, av vilka länsstyrelsens finns i Landskontorets arkiv under beteckningen EIII: , Häradsskrivarens exemplar (ofta endast ett koncept) finns i Häradsskrivare-arkivet under beteckningen FI: . Det tredje exemplaret finns i Riksarkivet.

Förkortningar

Arrend:	arrendator	og	ogift
Art	artillerist	Ohs	onummerat hus
afsk.	avskedade	Qw	kvarn
Brandtw	brandvakt	pig	pigan el. pigorna
B ^{rs}	brukas	R:T:	ryttartorp
Carab:	karabinjär	Rotk	rotekarl
Comm Landtm	kommissionslantmätare	Rytt	ryttare
drg	dräng el. drängar	S ^{ne}	sockne (socken)
d.y.	den yngre	Warg.k	vargeringskarl
d.ä.	den äldre	Wollont	vollontär
Enckan	änkan		
Enckl.	änkling		
f.f.m:	får fattigmedel		
F:M:	fjärdingsman		
först.k	förstärkningskarl		
g	gamla		
h.	hustru		
ghs	gatehus		
N:M:	nämndeman		

Nummer	skatte	krono	frälse	Rö- kar			Männer	Hustrur	Söner	Döttrar	Drengar	Pigor	Inhy- ses- hjon		Summa Mantals Skrifne	Uteslut- ne ur mantal			Summa personer	Brännvins panne rymd
				avkortade	behållne								Männer	Qvinnor		Öfverånge	Minderånge	För andra orsaker		
Degeberga by																				
1	ghs				1	Gästgivaren Åberg 72, h. 67	1	1	1	-	1	3			7				7	33
2	d:o				1	Ola Mattisson 38, h.	1	1							2		2		4	
3	d:o				1	Jon Pärsson, h.	1	1							2		2		4	
4		1/8			1	Brukas under N:o 2 Bökestorp	-	-			1	2			3				3	
					1	Ihs Afsk Rytaren Holm, h. 66	-	-					1		1	1		1	3	
	Ohs				1	Hans Ahlgren 47, h.	1	1	1						3		1		4	
5			1/4		1	Lasse Åkasson 59, h.	1	1	1	2					5				5	30
6			1/6		1	Jon Olsson 35, h.	1	1							2				2	20
						Ihs Fader Ola Jöransson 65									-	1			1	
	ghs				1	Wargeringskarl Swen Hurtig 69, h.	1	1							2		2		4	
	ibm				1	d:o Pär Degeberg, h.	1	1							2			1	3	
	ghs				1	Ryttaren Cronvall, h.	-	1							1		4	3	8	20
7	ghs				1	Pär Jönsson 47, h.	1	1							2		1		3	
					1	Ihs Pigan Elsa 50	-	-					1		1				1	
8			1/6		1	Bengt Ericksson 39, h.	1	1			1	1			4		4		8	21
9	ghs				1	Håkan Åkasson 31, h.	1	1				1			3		1		4	
10	ghs					Öde									-				-	
	Ohs					Enckan Grotte 83, g. Pig Katarina 63	-	-							-	2			2	
	d:o				1	Enckan Hanna Trulls, 47	-	1		1					2		1		3	
11		1/6			1	Kristoffer Fredricksson 20, og	1	-			1				2				2	
12		1/8			1	Ola Swensson 43, h.	1	1			1	1			4		3		7	45
						Ihs Moder Ingar 71	-	-								1			1	
	Ohs				1	Håkan Olsson 38, h.	1	1							2		3		5	
					1	Ihs Avsked. Soldaten Bergs Enckia 61	-	-					1		1		1		2	
	d:o				1	Anders Andersson 65, h. 61	-	1							1	1			2	
	d:o				1	Nils Olsson, h.	1	1	1						3				3	
13			1/4		1	Pär Pålsson 51, h.	1	1			1	1			4		4		8	25
			1/4		1	Ola Jonsson, h.	1	1	1	1					4		1		5	24
14			1/4		1	Ola Andersson, og	1	-				2			3				3	18
					1	Ihs Anders Olsson 64, h.	-	-				1	1		2		2		4	
			1/4		1	Nils Andersson 48, h.	1	1			1	1			4		3		7	18
15		1/8			1	Brukas under N:o 3 Eskelstorp	-	-			2				2				2	
					-	Ihs g. Pigan Bolla 74	-	-								1			1	
	Ohs				1	Brandtw. Nils Olsson 32, h.	1	1							2		2		4	
					-	Enkan Bontin 64, oförmögen	-	-								1			1	
	d:o				1	Pigan Bolla 59	-	-			1				1				1	
	ibm				1	Rasmus Håkansson 30, og	1	-							1				1	
16			1/4		1	Pär Andersson 48, h.	1	1			1	1			4		4		8	28
					-	Ihs Moder Karna 71	-	-								1			1	
17	Ohs				1	Nils Olsson 35, h.	1	1							2		3		5	
					-	Ihs Fader Ola 71, h. 70	-	-								2			2	
	Ohs				1	Jon Tollgren 49, h.	1	1							2		4		6	
					1	Bebos af Wollont Krak Enkl. 56	-	-		1					1		2		3	
18					1	Nils Andersson, h.	1	1			1				3				3	
19			1/4		1	Johan, Pärsson 30, h.	1	1			1	1			4		1		5	
					1	Ihs Nils Mårtensson 58 Enkl.						1			1				1	
20			3/16		1	Anders Olsson, h.	1	1	1	1					4				4	25
			3/16		1	Lasse Pärsson 47, h.	1	1		1					3		3		6	34

Nummer	skatte	krono	frälse	Rökar			Männer	Hustrur	Söner	Döttrar	Drengar	Pigor	Inhy- ses- hjon		Summa Mantals Skifne	Uteslut- ne ur mantal			Summa personer	Brännwins panner lymd
				avkortade	behållne								Männer	Qvinnor		Öfveråriga	Minderåriga	För andra orsaker		
21			1/12	1		Jöns Olsson 42, og	1	-		1					2				2	24
			1/12	1		Bruk. Und. N:o 11 o 12 lrs Enkl And. Ols.56				1		1			2				2	
			-	1		lrs Arb. Hustrun Bengta							1		1	1			2	
			1/12	1		Nils Jonsson 49, h.	1	1							2	5			7	20
			1/12	1		Jon Nilsson, og	1	-							1				1	
			-	-		lrs g. Hanna 69 får fattigmedel	-	-										1	1	
			-	-		lrs Ola Nilsson, Enkl 73	-	-							1				1	
Ohs			-	1		Mattis Jönsson 43, h.	1	1							2	5			7	
22		1/4		1		Bonne Månsson 40, h.	1	1		1	1				4	3			7	25
						lrs Moder Sissa 71	-	-							-	1			1	
Ohs				1		Skolemästaren Löfgren 25, og	1	-							1				1	
23		1/4		1		Ola Nilsson 35, h.	1	1		1					3	1			4	45
				-		lrs Pigan Ingar 61, krympling												1	1	
Ohs				1		Simmon Månsson 45, h.	1	1		1					3	1			4	
24			1/4	1		Anders Jöransson 59, h.	1	1	1	1					4	1			5	32
			1/4	1		Jöns Bodelsson 42, h.	1	1		1					3	2			5	32
25		3/16		1		Håkan Jonsson 32, h.	1	1		1					3	3			6	19
						lrs g. Hanna 32, krympling	-	-										1	1	
Ohs				1		Enckan Hanna Ola Bengts.	-	1		1					2				2	
		3/16		1		Anders Erlandsson, og	1	-		1	1				3				3	33
						lrs Erland Nilsson 62, h.	-	-				1	1		2	1			3	
						lrs g. Pigan Anna 61, krympling	-	-										1	1	
d:o				1		Ola Johansson 43, h.	1	1							2	3			5	
26	7/32			1		Håkan Andersson d.ä. 52, og	1	-		1	1				3	1			4	30
	7/32			1		Håkan Andersson d.y. 29, og	1	-			2				3				3	28
				1		lrs Anders Håkansson 65, h. 65	-	-				1	1		2				2	
				1		Jon Andersson 50, h.	1	1							2	2			4	
27	7/48			1		Lasse Mickelsson 56, h.	1	1	1	2					5				5	24
	7/48			1		Jöran Jonsson 22, og	1	-							1				1	
				1		lrs Enckan Kullberg	-	-		2			1		3				3	
Ohs				1		Anders Åkasson 57, Enckl.	1	-		1					2	2			4	
	7/48			1		Jon Nilsson 48, h.	1	1							2	2			4	
Hägnabeckshus																				
Ohs				1		Jöns Lasson 58, h.	1	1			1				3	1			4	30
d:o				1		Afsk. Soldaten Asp 45, h.	1	1	1	1					4	1			5	
R:T d:o				1		Ryttaren Swen Rundberg 24, h.	-	1							1	3	1		5	
Ohs				1		Staffan Pärsson 47, h.	1	1							2	4			6	16
d:o				1		Anders Swensson, h.	1	1			1				3	1			4	26
				-		lrs Lasse Swensson 42, fånig	-	-										1	1	
Skogdala																				
1	ghs			1		Torkel Olsson, h.	1	1		1					3				3	20
Dämme																				
1						Jon Olsson 49 og	1	-		1	1				3				3	

Nummer	skatte	krono	frälse	Rökar			Männer	Hustrur	Söner	Döttrar	Drengrar	Pigor	Inhyss-hjon		Summa Mantals Skrifne	Uteslut-ne ur mantal			Summa personer	Brännwins panne rymd
				avkortade	behållne								Männer	Qvinnor		Öfveråriga	Minderåriga	För andra orsaker		
Borråkra																				
1	3/16	3/16			1	Nils Pärsson 52, h.	1	1				1			3	2			5	25
	Ohs				1	Ola Stridkarsson, h.	1	1							2	2			4	
2			5/16		1	Pär Håkansson, og	1					1			2				2	24
						Ihs Fader Håkan Pärsson 64, h. 65										2			2	
3		1/4			1	Enckefru Wadstein 28		1		1	3	2			7	1			8	33
	Ohs				1	Nils Mattisson 52, h.	1	1							2				2	
	d:o				1	Måns Nilsson, h.	1	1							2	2			4	
					1	Ihs Enckan Hanna 62							1	1					1	
4	3/32				1	Åke Nilsson, h.	1	1		1					3	4			7	34
	3/32				1	Ola Olsson, h.	1	1	1	1					4	2			6	20
	Ohs				1	Bödkaren Jon Söderbergs Encka 50							1	1					1	
5			1/3		1	Pär Nilsson 43, h.	1	1			1				3	4			7	24
Kyllingaröd																				
1		1/8			1	Ola Nilsson 28, h.	1	1		1					3				3	30
2			1/6		1	Staffan Lasson, h.	1	1			1				3			1	4	15
					1	Ihs Enckan Anna 57				1					1		1		2	
3			1/3		1	Pål Månsson, h.	1	1		1	2	1			6	3			9	25
						Ihs Moder Anna 66										1			1	
4			1/3		1	Jöns Fayersson 47, h.	1	1	1	2					5	1			6	29
5		1/8			1	Arrend. Swen Olsson 25, h.	1	1				1			3	1			4	23
						Ihs Fader Nils Enckl. 72										1			1	
	Ohs				1	Jöran Andersson, h.	1	1							2	2			4	32
6		3/16			1	Bruks N.M. Jöns Arfwidsson, h.	1	1	1	1					4	1			5	27
7		9/32			1	Arrend. Ola Nilsson 49, h.	1	1			1	1			4				4	32
	Ohs				1	Pål Elmlund 48, h.	1	1		1					3	3			6	
7		9/32			1	Håkan Nilsson 71, h.	1	1	2	1					5				5	30
	Ohs				1	Warg. karl H. Stiberg 45, h.	1	1		1					3				3	
	Ohs				1	Ryttaren Hurtig 21, h.		1							1	1	1		3	
					1	Ihs Ryttare Enckan Hanna Hurtig 53							1	1		1	1		3	
	d:o				1	Lasse Fayersson 57, h.	1	1							2				2	
Tolseröd																				
1,2		3/4			1	Brukas under Widtskjöfle Gård					3	2			5	3			8	100
						Ihs Gamle Mårten 81, h. 74										2			2	
3		1/16			1	Jöns Andersson 21 og	1					1			2				2	
		1/16			1	Anders Nilsson, h.	1	1							2	2			4	
					1	Ihs Rotk. Lars Gustafsson, h.							1	1	2				2	
		1/16			1	Ola Nilsson 39, h.	1	1							2	1	2		5	
4	ghs				1	Håkan Swensson og	1				1				2				2	
					1	Ihs Fader Swen Håkansson 73, h.							1	1	1				2	
5	d:o				1	Anders Pärsson 47, h.	1	1							2	1			3	
						Ihs Fader Pär Enckl. 77										1			1	
6	d:o				1	p. Karna Mattis					1				1				1	
						Ihs Fader Mattis 76, h. 72										2	1		3	
7					1	Ola Jönsson 18 og	1				1				2				2	
					1	Ihs Fader Jöns Olsson 64, h. 64							1	1	1				2	
	Ohs				1	Anders Stridkarsson, h.	1								1		1		2	
						Nils Olsson 66, h. 63										2			2	

Nummer	skatte	krono	frälse	Rökar			Männer	Hustrur	Söner	Döttrar	Drengar	Pigor	Männer	Qvinnor	Summa Mantals Skrifne	Uteslut- ne ur mantal			Summa personer	Brännwins panne rymd
				avkortade	behållne											Överåriga	Minderåriga	För andra orsaker		
Bökestorp																				
1	1/3			1	Enckan Ellsa		1		2	2					5				5	34
2	1/6			1	Esbjörn Nilsson, h.		1	1		1	1				4				4	30
	Ohs			1	Enckan Karna 71				1						1	1	1		3	
2	1/6			1	Isack Swensson og		1			1	2				4				4	
					- l'hs Fader Swen Esbjörnsson 69											1			1	
	Ohs			1	Afsk. Ryttaren Anders Söderberg 48, h.		1	1							2		2		4	
	d:o			1	Johan Pärsson 55, h.		1	1							2		1		3	
3	1/3			1	Isak Andersson, h.		1	1	1	1					4		2		6	30
	Ohs			1	Ola Olsson 56, h.		1	1							2		2		4	16
	d:o			1	Ryttaren Nils Ström 26, og													1	1	
	d:o			1	S ^{te} Skräddaren Tillgren 37, h.		1	1							2		4		6	
Slätteberga																				
1	1/6			1	F:M: Anders Bodelsson 50, h.		1	1	1	2					5		1		6	34
					- l'hs Fader Bodel 84											1			1	
	d:o			1	Erland Bodelsson 44, h.		1	1							2		2		4	24
	1/12			1	F:M: Pär Stridkarsson 56, h.		1	1	1		1				4				4	39
	Ohs			1	Ola Nilsson 35, h.		1	1			1				3		3		6	
					- l'hs Enckan Margreta 80											1			1	
	1/8			1	Nils Stridkarsson 42, h.		1	1							2		5		7	32
				1	l'hs Moder Hanna 66					1					1	1			2	
	Ohs			1	Lars Andersson 66, h. 59		1	1							2		2		4	28
					- l'hs Moder Kjersti 49											1			1	
	1/8			1	Jon Jönsson 38, h.		1	1							2		3		5	
					- l'hs Fader Jöns Enckl. 70											1			1	
	Ohs			1	Trulls Tufwasson 57, h.		1	1		1					3		3		6	
	d:o			1	Nils Andersson 38, h.		1	1							2		2		4	24
Brelingen																				
1	3/8			1	Torkel Olsson Enckl. 59		1		1	1	1	1			5				5	30
Höjlaröd																				
1	3/16			1	Nils Olsson og		1			1	2				4				4	20
					l'hs Warg.karl Eland 57, h.								1	1	2		2		4	
					l'hs Erland Stridkarsson, h.								1	1	2		2		4	
	Ohs			1	Åke Pärsson, h.		1	1							2	1	3		6	
	3/16			1	Måns Andersson, h		1	1							2		2	1	5	
	Ohs			1	Anders Andersson 45, h.		1	1							2		4		6	
					- l'hs Enckan Ellna Olas 67											1			1	
Ebbaröd																				
1	1/4			1	Corporal Täcklind og					1	2				3				3	30
	Ohs			1	Art Ola Pärsson og						1				1				1	
					- l'hs Pär Jönsson 65, h. 65											2	1		3	
	d:o			1	Nils Andersson, h.		1	1							2		2		4	
2		1/3		1	Håkan Stridkarsson, h.		1	1		1	1	1			5		4		9	16
3		3/8		1	Torsten Olsson og		1			2	1				4				4	
					- l'hs Moder Ingar 67											1			1	
4		1/4		1	Pär Håkansson, h.		1	1	1	1					4		1		5	30
5		1/4		1	Måns Bosson 55, h.		1	1	1	2					5		3		8	30
	Ohs			1	Ola Nilsson 55, h.		1	1							2		2		4	
	Ohs				- Nils Månsson 73, h. 76											2			2	
	d:o			1	Bengt Olsson 35, h.		1	1			2				4				4	
					l'hs Pigan Anna 56													1	1	

Nummer	skatte	krono	frälse	Rökar			Männer	Hustrur	Söner	Döttrar	Drengar	Pigor	Inhyshjon		Summa Mantals Skrifne	Uteslutne ur mantal			Summa personer	Brännwins panne rymd
				avkortade	behållne								Männer	Qvinnor		Öfveråge	Minderåge	För andra orsaker		
Tunneröd																				
1			1/2	1	Ola Andersson 39, h.	1	1				1				3		1		4	33
					Ihs Moder Kjersti 69	-	-									1			1	
Norrlia																				
1	3/16			1	Mårten Nilsson, h.	1	1					1			3		2		5	23
	3/16			1	Pär Nilsson, h.	1	1	1							3				3	28
					Ihs Pigan Anna 70										-	1			1	
2	3/16			1	Pär Nilsson, h.	1	1				1	2			5		1		6	23
	3/16			1	Ola Jönsson, h.	1	1				1	1			4				4	23
	Ohs			1	Carabiniären Anders Lundgren 29							1			1			1	2	
	d:o			1	Afsk. Rytt. O. Ljungberg 60, h.	1	1								2				2	
3	3/8			1	Ola Andersson 58, Enckl.	1	-		1	1					3		3		6	
	Ohs			1	Ryttaren N. Sjöqwist 38, h.	-	1								1		2	1	4	
4	3/16			1	Anders Olsson 63, Enckl.	1	-				1				2		2		4	30
				1	Ihs. Warg.karl Anders Nordberg 21, og	1						1			1				1	
	3/16			1	Anders Nilsson 42, h.	1	1					1			3				3	
Lökaröd																				
1			1/3	1	Arrend. Hans Johansson, h.	1	1				1				3				3	
				1	Här wistas Anders Landin, h.	1	1				1				3		1		4	
				1	Ihs. Afsk. Sold.Högsten 60, h.								1	1	1		2	1	4	
2		3/16		1	Bengt Pärsson, h.	1	1	1	1						4		1		5	28
				1	Nils Jönsson först.karl, h.								1	1	2		3		5	
3	ghs			1	Anders Olsson, h.	1	1								2				2	
					Ihs Moder Bängta 66										-	1			1	
4	3/16			1	Pär Håkansson 48, h.	1	1								2		2		4	10
	3/16			1	Ola Månsson, Enckl.	1	-		2						3		1		4	10
	Ohs			1	Pär Nilsson 48, h.	1	1								2		4		6	
					Ihs Moder Elsa 80										-	1			1	
	Ohs			1	Ihs Arfwid Pärsson, h.							1	1		2				2	
5			1/3	1	B ^{te} af Comm Landtm Hammarstrand 33, h.	1	1				2	1			5		5		10	25
	Ohs			1	Jöns Pärsson 43, h.	1	1				1				3		3		6	10
	d:o			1	Pär Nilsson 44, h.	1	1				1				3		2		5	
6		1/4		1	N:M: Anders Månsson, h.	1	1		1	1					4		2		6	34
	Ohs			1	Anders Pärsson 41, h.	1	1								2		2		4	
	d:o			1	Nils Andersson 41, h.	1	1								2		3		5	
		1/4		1	Arrend. Lands Fiscal Wickman, h.	1	1		1	1	1				5				5	40
	Ohs				Enckan Hanna Frisk 61										-			2	2	
7		1/4		1	Anders Kristensson 27, og	1					1	1			3				3	22
				1	Ihs Fader Kristen Andersson, h.							1	1		2		1		3	
	Ohs			1	Nils Andersson 63, Enckl.	1									1		1		2	
					Ihs Enckan Bängta 72										-	1			1	
	d:o			1	Nils Olsson 45, h.	1	1								2		2		4	
	d:o			1	Nils Trullsson 40, h.	1	1								2		5		7	
	d:o			1	Lumpsaml. J: Möllerström 31, h.	1	1								2		3		5	
				1	Ihs Bengt Nilsson 63, h. 38							1	1		2				2	
				1	Ihs först.karl Nils Bengtsson 16, og							1			1				1	
	R:T:			1	Ryttaren Engle Cronwall 28, h.		1								1			1	2	
				1	Ihs Enckan Kjersti 64								1	1					1	

Nummer	skatte	krono	frälse	Rökar			Männer	Hustrur	Söner	Döttrar	Drengar	Pigor	Inhyss-hjon		Summa Mantals Skrifne	Uteslut-ne ur mantal			Summa personer	Brännewins panne rymd
				avkortade	behållne								Männer	Qwinnor		Öfveråriga	Minderåriga	För andra orsaker		
						Lökaröd														
7		1/8			1	Ola Nilsson 53, h.	1	1		1					3		3		6	28
					1	Ihs Pär Månsson 65, h. 58							1	1	2				2	
	Ohs				1	Jon Lasson 46, h.	1	1							2		3		5	
		1/8			1	Jon Andersson 61, h.	1	1	1	1					4		1		5	26
8		1/4			1	Jon Olsson 63, h.	1	1		1	2				5				5	34
9		1/4			1	Anders Olsson, h.	1	1		1					3		4		7	21
	Ohs				1	Enckan Bengta Larsdotter		1							1				1	
						Trollamölla														
1	Qw				1	Enckan Ingar	-	1	1						2		1		3	
2	d:o				1	Arrend: Anders Olsson og	1				2				3				3	
					1	Ihs Enckan Ellna							1	1	1		1		2	
						Furumölla														
1	d:o				1	Nils Andersson, h.	1	1							2		1		3	
					1	Ihs Enckan Ingar							1	1					1	
						Brinkamölla														
1	d:o				1	Fayer Pärsson, h.	1	1		1	1				4		4		5	
						Saxamölla														
1	d:o				1	Ola Ericksson 62, h.	1	1		1	1				4		1		5	
						Demmemölla														
1	d:o				1	Jon Olsson 49, og	1	-		1	1				3				3	

Kommentarer till mantalslängden

Vi skall nu med hjälp av mantalslängden för år 1812 lite närmare studera socknen och i första hand kyrkbyn och dess innevånare. Mantalslängder upprättades sockenvis varje år under senhösten (nov, dec). Den var inte bara en lista över alla i socknen boende personer utan gav även en viss information om dessa. Mantalspengar på 12 skilling skulle betalas av personer i åldrar mellan 15 och 63 år. Undantagna var adelsmän med familj och tjänstefolk, ryttare, soldater, salpetersjudare och vissa personer med förtroendeuppdrag. Sjuka och vanföra var befriade, vilket i längden markerades med en understrykning av namnet och eventuellt en anteckning i högra marginalen. Mantalslängden hade också två kolumner under den gemensamma rubriken "rökar", vilket närmast skall tolkas som matlag eller hushåll.

Som vi kan se i mantalslängden bodde det inte bara bönder, torpare och husmän i socknen. Det militära inslaget var relativt starkt, medan det i stort sett saknades hantverkare. Ingen smed, ingen skomakare och endast en – i Bökestorp – skräddare. Kyrkbyn hade en brandvakt och en skolemästare som bodde i det ännu bevarade huset öster om kyrkan. Kronolänsmannen Wadstein som disponerade länsmansbostället i Borråkra (nr 3) hade nyligen avlidit och i hans ställe fanns där nu en vice kronolänsman. I Slätteberga kan vi finna två fjärdingsmän och i Lökaröd en landsfiskal, en kommissionslantmätare och en lumpsamlare. I Brohuset bodde en skogvaktare. Vi finner också 4 möllare och en möllareänka och i Furumöllan en stampare. Ytterligare en person med förtroendeuppdrag fanns. I Lökaröd nämndemannen Anders Månsson. Gästgivaren som hette Åberg är redan nämnd.

Det militära inslaget

I mantalslängden finner vi på hemmanen 4 resp. 6 två avskedade (=pensionerade) ryttare. *Jöns Holm* som varit ryttare för rusthållet nr 56 Degeberga, och *Christian Cronvall* som ridit för rusthållet nr 57 Lökaröd. Bägge hade i april 1790 inkallats för att som besättning på linjeskeppet Dygden deltaga i det sedan 2 år pågående kriget mot Ryssland. I juli samma år hade de blivit "afpolleterade" i någon hamn i Finland för tjänstgöring i Helsingfors. I skeppsrullan är antecknat att Cronvall hade "Lätt Blesseur". Efter hemkomsten på hösten samma år hade båda återgått till sina ryttartorp i Hägna-böket resp. Lökaröd. I mönsterrullan från en generalmönstring med Livkompaniet i Degeberga den 29 september 1808 är antecknat: Nr 56 *Jöns Holm* fått avsked vid General Mönstring d. 12 juni 1806 och för nr 57 *Christian Cronvall*: Karlen blesserad i Finska Kriget, anmäles till underhåll i 3de klassen. Han var då 43 år och hade varit i tjänst i 19 år. Som ersättare på rusthållet antogs Engla ???, som också fick överta namnet Cronvall (utan att vara närmare släkt med sin företrädare).

I socknen fanns också en ryttare med färskare krigserfarenhet. I ett onummerat gatehus på nr 2 Bökestorp bodde den föravskedade ryttaren *Anders Söderberg* med hustru och 3 barn. Han hade våren 1807 blivit uttagen att ingå i den styrka på 400 man av Skånska Carabiniärregementet som sedan i slutet av april överfördes till norra Tyskland för att deltaga i det sedan 1805 pågående Pommerska kriget mot Napoleon och Frankrike. Någon större drabbning fick han inte vara med om och i slutet av september samma år tvingades de svenska trupperna att lämna Pommern via Rügen.

I ett av husen nere vid Mörkavad (i mtl under nr 17) bodde volontären Nils Krak med dottern Bengta. Han var mantalsskriven i Karlskrona, där han hade tjänst vid flottan. Krak hade sina anor i Vittskövle och efter en ättling har Kragahuset i Hembygdsparken fått sitt namn.

Rotekarlar och förstärkningsmanskap

I avsikt att förstärka den svenska krigsmakten, tog 1809-10 års riksdag två viktiga beslut, som sedan formulerades i två kungliga förordningar:

Den första den 5 febr. 1811, med en instruktion att belägga alla (med några få undantag), oroterade hemman och hemmansdelar med extra rotering.

Den andra den 23 april samma år, om antagande av förstärkningsmanskap.

Rotering

Denna innebar att alla oroterade hemman, d.v.s. sådana som tidigare inte anslagits till boställen för civila tjänstemän eller tagits i anspråk av krigsmakten som boställen för befäl (officerare och u.off) eller ingick i de 2000 rusthållen i de två skånska indelta kavalleriregementen, nu skulle granskas och sammanföras i rotehåll. För varje rotehåll skulle en rotekarl – läs soldat – antagas. Lämpligt antal rotehåll skulle bilda ett kompani, och dessa skulle sedan fördelas på två infanteriregementen: Norra- resp. Södra Skånska Roterings Regimentet. I det förstnämnda finner vi Sövde kompani med 156 soldater på hemman i Södra Gärds och Norra Albo (härader) samt från några socknar i Frosta och Färs härader. I Degeberga skapades 5 rotehåll, fyra i Kyrkbyn och ett i Kyllingaröd. Rekryteringen pågick under hösten 1811, och i en allmän kungörelse av den 18 jan. 1812 kallades till rekryteringsmöten på flera platser i länet. Vid Degeberga gästgivaregård skulle den 6 febr. samlas "roteringsmanskap" från socknarna Sönnarslöv, Everöd, Vittskövle, Degeberga, Huaröd, Hörröd, Maglehem, Ravlunda, Eljaröd, Andrarum och Brösarp, samt från 3 rotar i V. Vram. Dessa ingick i Sövde Kompani. Under sommaren kallades det rekryterade manskapet till 4 veckors vapenövningar, och de soldater som tillhörde Sövde kompani fick (13 sept.) order att samlas i Lyngsjö den 25 september. Tre dagar senare hölls i Fjälkinge en av "Kongl. Maj:t i Nåder anbefalld Cassationsmönstring". Här approberades (god-kändes och antogs) följande karlar för de 4 rotehållen i kyrkbyn: Johan Qvick, Lars Ferm och Jöns Kjäck samt Mårten Ahl, som i rullan är antecknad som "corporal". Det anges också att han är – eller har varit – smed. När och var de fick sina soldatnamn har inte studerats. Alla de 45 vid mönstringen närvarande soldaterna med hemort i Gärds hade tilldelats enstaviga namn. Det var inga ståtliga karlar man visade upp från Gärds härad. Ingen nådde 1,80 m över marken och medellängden var endast 1.61.

Förstärkningsmanskap

I Kungl. Kungörelsen av den 23 april gavs uppgifter om de krav som ställdes på det manskap man önskade värva. Det skulle utgöras av "manbara och friska karlar, utan afseende på någon viss längd". De skulle vara i åldrar mellan fyllda 20 och 45 år. Erforderligt antal soldater hade man tänkt sig kunna få 1. på frivillig väg genom värvning, 2. genom tvångsrekrytering av personer klassade och antecknade som lösdrivare, och om detta inte räckte till 3. genom lottning. Ytterligare uppgifter om hur denna skulle tillgå gavs i en "Allmän Kungörelse" från Kristianstads landskansli med datum 12 juni. I Degeberga skedde lottningen vid "Allmän Socknestämma i Degeberga kyrka efter slutad Gudstjenst Söndagen den 14 Julii 1811". I protokollet från stämman läser vi:

Efter förut i wederbörlig ordning gifven tillsägelse infunno sig efter slutad Gudstjenst, alla i församlingen till lottning skyldige drängar och husmän, för att genom lottning bestämma, hwilka af de här warande fem lottlagen, borde som förstärknings karlar utskrifwas.

Då lottningen skulle försig gå, uproptes efter lottlagens N^o och ordning de lottskyldiges namn. Alla af första lottlaget woro tillstådes och togo sjelfwe lotten, hwilken föll på drängen Nils Amesson på N° 8 Degeberga, och anmälte Åboen Per Nilsson i Norrlia, att husmannen Mattis Jönsson i Degeberga wore såsom lösdrifware dömd att wara förstärknings karl för första lott laget.

Af andra lottlaget woro alla tillstådes, utom drängen Bodel Nilsson på N° 13 Degeberga, hwars lottsedel uttogs af kyrkowården Anders Jönsson i Degeberga, de öfrige lottskyldige drogo sjelfwe lott, hwilken föll på drängen Jöns Olsson på No 16 Degeberga. Och anmälde lottlaget, att drängen Per Andersson i Österlia, wore lagd att gå i Jöns Olssons ställe.

Af tredje lottlaget woro alla närvarande, lotten föll på drängen Hans Andersson på N° 1 Kyllingaröd, i hwars ställe drängen Mårten Persson i Boråckra wore lagd.

Af fjerde lottlaget föll lotten på husmannen Jören Andersson i Kyllingaröd, och anmälde Åboen Per Nilsson, att inhysesmannen Nils Jönsson i Lökaröd wore som lösdrifware dömd, och skulle som förstärknings karl, för detta lottlag utgå.

Af femte lottlaget föll lotten på drängen Jöns Nilsson på N° 4 Ebbaröd, och enligt Per Nilsson i Norrliä tillkännagifwande skulle skomakaren Jöns Olsson i Lökaröd, som blifwit ansedd som lösdrifware wara förstärkningskarl för detta lottlag.

Således blifwva förstärkningskarlar för Degeberga socken:

- 1° husmannen Mattis Jönsson i Degeberga
- 2° drängen Per Andersson i Österliä
- 3° drängen Mårten Persson i Borråckra
- 4° inhysesm. Nils Jönsson i Lökaröd
- 5° skomakaren Jöns Olsson i Lökaröd

De, som från häraderna i Kristianstads län och berörda socknar i Malmöhus län, blev uttagna som förstärkningskarlar till Norra Skånska Infanteriregementet skulle utgöra ett eget förband - Kungl. Norra Förstärkningen - uppdelat på 4 kompanier med sammanlagt omkring 600 man. Under organiserandet av detta, blev vid mönstringar i bl.a. Brösarp den 15 maj 1812, några av de vid lottningen uttagna kasserade, andra uteblev, och dessa fick då ersättas med nyrekryterat folk.

I en allmän kungörelse - daterad 13 sept. 1812 - kallades förstärkningsmanskapet från Gärds och Albo att samlas i Lyngsjö den 25 sept. Här skulle de av "Militaire Befälet blifwa fördelte till den tjenstgöring som för dem är bestämd". Från Lyngsjö förflyttade sig truppen de 2 milen till Fjelkinge för att där, samtidigt med Norra Skånska Infanteriregementet, genomgå av Kungen anbefalld "Cassations Munstring". I mönsterrullan från den 28 sept. finner vi i 3:dje kompaniet 4 karlar med Degeberga som hemortsadress, nämligen:

nr 108 Nils Andersson, 35 år, gift, från lottlaget nr 1	
nr 110 Nils	frånvarande "- "- "- 4
nr 113 Mårten Persson, 21 år, ogift	"- "- "- 3
nr 115 Pehr	frånvarande "- "- "- 2

Allmän Kungörelse.

Till följande af nu ankommen Pristwelle ifrån Hans Excellence Fältmarskalken m. m. Högmådsborne Herr Frel-Herre TOLL här Kongl. Maj:ts Nådighst befälet att Norra Skånska Roterings Regimentet samt Förstärknings Manskapet af detta Län skall uppbröta och till Carlskrona och Landskrona afgå: I anledning häraf kommer detta Manskap att samlas å dagar och ställen som här nedanföres nämnes, neml.:

Ströfswellforps Compagnie i Åby d. 23.
 Werums Dito i Rönge d. 24.
 Färilofs Dito i Färilof d. 25.
 Fjellsta Dito i Fjellstige d. 26.
 Södra Dito i Lyngsjö d. 25.
 Edmarps Dito i Brösarp d. 24.
 Edderups Dito i Önsunda d. 24. alt i denna månad.

Förstärknings Manskapet.

Af Ingelsta Härad i Önsunda d. 24.
 Af Färresta Härad i Brösarp d. 24.
 Af Gierds och Albo Dito i Lyngsjö d. 25.
 Af Willands Härad i Fjellstige d. 26.
 Af Westra Gölunge Dito i Rönge d. 24.
 Af Norra och Södra Åsbo i Åby d. 23.
 Af Östra Gölunge i Färilof d. 25. alt i denna månad.

Kommandes detta Manskap å förestrefne samlings ställen att af Militaire Befälet blifwa för dessa till den tjenstgöring som för dem är bestämd. I kraft af förut utforbrade författningar kommer Roterings Manskapet att till dessa samlings ställen af Rotarne och Förstärkningen af Socznarne att foriscaffas, samt med nödig kost under vägen förses.

Roterings Manskapet bör wid uppbrötet medhafwa hela sin mundering som till följande af min Kungörelse d. 9 dennas, bör nu wara i ståndfäst af. wensom alla färdiggjorde Cappotter medtagas, Wolandes innan Regimentets af march ifrån Provinsen. dessa Capotter vederbörligen blifwa besigtigade; samt anteckning ifte hwem som dem aflämnat på det den af Kongl. Maj:ts lofwade årsättning må dessa Rotar till godo komma.

Af femte lottlaget föll lotten på drängen Jöns Nilsson på N° 4 Ebbaröd, och enligt Per Nilsson i Norrlia tillkännagifwande skulle skomakaren Jöns Olsson i Lökaröd, som blifwit ansedd som lösdrifware wara förstärkningskarl för detta lottlag.

Således blifwva förstärknings karlar för Degeberga socken:

- 1° husmannen Mattis Jönsson i Degeberga
- 2° drängen Per Andersson i Österlia
- 3° drängen Mårten Persson i Boråckra
- 4° inhysesm. Nils Jönsson i Lökaröd
- 5° skomakaren Jöns Olsson i Lökaröd

De, som från häraderna i Kristianstads län och berörda socknar i Malmöhus län, blev uttagna som förstärkningskarlar till Norra Skånska Infanteriregementet skulle utgöra ett eget förband – Kungl. Norra Förstärkningen – uppdelat på 4 kompanier med sammanlagt omkring 600 man. Under organiserandet av detta, blev vid mönstringar i bl.a. Brösarp den 15 maj 1812, några av de vid lottningen uttagna kasserade, andra uteblev, och dessa fick då ersättas med nyrekryterat folk.

I en allmän kungörelse - daterad 13 sept. 1812 – kallades förstärkningsmanskapet från Gärds och Albo att samlas i Lyngsjö den 25 sept. Här skulle de av "Militaire Befälet blifwa fördelte till den tjenstgöring som för dem är bestämd". Från Lyngsjö förflyttade sig truppen de 2 milen till Fjelkinge för att där, samtidigt med Norra Skånska Infanteriregementet, genomgå av Kungen anbefalld "Cassations Munstring". I mönsterrullan från den 28 sept. finner vi i 3:dje kompaniet 4 karlar med Degeberga som hemortsadress, nämligen:

nr 108 Nils Andersson, 35 år, gift, från lottlaget nr 1			
nr 110 Nils	frånvarande	"-	"- "4
nr 113 Mårten Persson, 21 år, ogift	"-	"-	"- 3
nr 115 Pehr	frånvarande	"-	"- "2

Om livet i byn

För de flesta gällde ett noga inrutat liv med ofta hårt arbete 6 dagar i veckan från tidig morgon (6) till sen kväll, och tvång att varje söndag infinna sig till gudstjänsten i kyrkan, och lyssna till prästens utläggningar om händelser i bibeln och annat. Viktigare och säkert mer intressant var den information som gavs från predikstolen efter avslutad gudstjänst. I från landshövdingeämbetet utskickade "länskungörelser", fanns efterlysningar av rymlingar och stulet gods (ofta hästar). Här gavs uppgifter om plats och datum för militära möten och mönstringar, datum för marknader och meddelanden om auktioner. Även från andra håll, Domkapitel, kronofogdar, befallningsmän och länsmän m.fl. kom meddelanden som skulle uppläsas.

Ett av drängar och pigor efterlängtat och angenämt avbrott i det enformiga vardagslivet kom den 24 oktober då deras kontrakt på årstjänst utlöpste och den s.k. "friveckan" tog vid fram till den 1 november. Deras (d.v.s. drängarnas och pigornas) anställning och arbete styrdes av "legostadgan av år 1805", som innebar skyldighet för alla arbetsföra som uppnått 15 års ålder att söka och anta årstjänst på någon gård eller i annan verksamhet. Undantagna var de som hade allmän tjänst, eller idkade jordbruk och alla gifta mantalsskrivna personer med fast bostad. Det gällde alltså att före den 24 oktober antingen ha förnyat det gamla kontraktet eller också att kunna uppvisa papper om arbete på annat håll. Den som påträffades utan årskontrakt eller prästbevis (attest) sades sakna "laga försvar" och riskerade att bli gripen som lösdrivare.

Skiftet

Under året 1812 kunde byborna följa lantmätarens arbete med det pågående skiftet och vid några tillfällen var också de jordägande bönderna kallade till möten och olika förrättningar.

Den 29 augusti var nämndemännen Jon Persson, Rebbetuaröd, och Nils Andersson i St. Juleboda i byn och besiktigade "Hemmanens Åbyggnader". Den 1 september blev "Byens Jord- och Hemmans brukare" kallade till ett mycket viktigt möte, där lantmätaren Th. Jönsson redogjorde för sitt förslag till enskiftesutbrytning av "Frälsehemmanen lydande under Widtsköfle Sätets Gård, samt därvarande Kyrkohemman". Ur det 18 §§ långa protokollet från mötet hämtas § 16 som behandlar den definitiva och av alla godkända klyvningen av byn i en östlig del med de hemman som tillhörde Vittskövle godset och en västlig del med övriga hemman.

§ 16

Efter långt betänkande stadnade sluteligen jordägarne i dett enhelliga beslut, rörande planläggningen till Frälsehemmanen samt Kyrkohemmanet N° 11, lydande under Widtsköfle Sätets Gård, på så sätt att en punct blef Determinerad vid N° 9 och 10^s Hus som ligger på Gatan vid vägen, som kommer från Borrestad, tecknad å Chartan med N° 1. Härifrån följes vägen till Landsvägen vid N° 2; - från detta Nummer i rätt Linea till N° 3; - härifrån i Söder utmed N° 21^s Östra Länga till Åen, och sedermera gör Åen och Bröten skillnaden till Landsvägen Norr om Smedens Hus, tecknad med N° 4; ifrån förstnämnde punct vid N° 1 sträcker Linien sig i Norr öfver Mellan Wången så mycket som kan inlösas. -

För Utmarken Söder om Åen tages början vid No 4 och härifrån följes Landsvägen till Milapålen - härifrån åt vägen, som går till Norra Lökaröd vid Grinden till Saxamölle Hejdan tecknad med N° 5, - sedermera i rätt Linie till Tunneröds Wång, tecknad å Chartan med N° 6. Nu mera gör Östra Gärdes-gården för Tunneröds Wång skillnaden till Gärdesgården emellan Lilla och Stora Bröna vid N° 7. härifrån sträcker sig Linien i Söder till dess Frälset ärhållit sin fyllnad på denna sidan. Gränslinjen är markerad med rött på kartan på sid. 3.